

**"עברו יותר
מ-30 שנה
ועדיין הזיכרון
הזה מרים אותי"**

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א עם
התובנה שקיבל מאביו ביום נישואיו

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

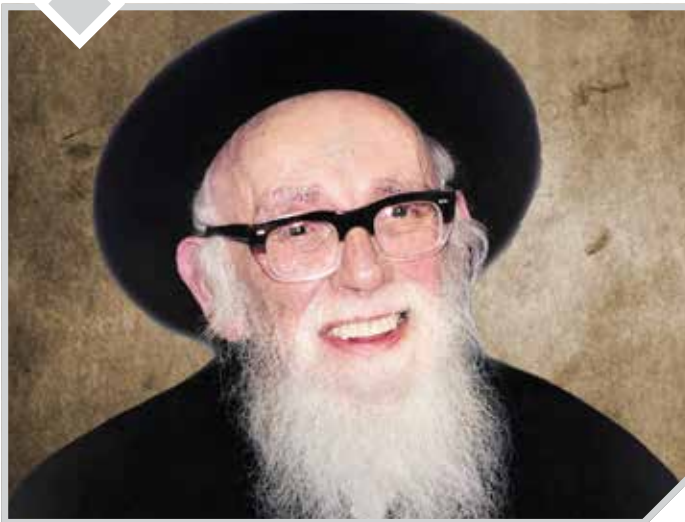
תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 379

פנינים לפרשת במדבר

בשיעור ההלכה הוא אמר להם, כי הסבונים הרגילים הקשים הנמצאים בשוק, נפסלו מאכילת כלב. קבוצת בחורים ב'קול תורה' החליטה לעשות ניסוי, ונתנו לכלבלב של מנהל המשק בישיבה לאכול סבון והוא אכל ממנו. שבו הבחורים לרבינו וסיפרו לו כי הכלב אכל מהסבון, נענה רבינו ואמר בחיוך: "זהו כלב שוטה וממילא אין מכך ראייה"...

מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל: "העיקר עיקר והטפל טפל"

"יְשִׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֵרְתּוֹ" (במדבר ג, ז')

למרות שנהג בעצמו הידורים וחומרות שונות, היתה לו למרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל דרך בהירה וברורה בהכרעת דרכי ההנהגה הלכה למעשה, בכל חלקי התורה וההוראה, הוא טרח להעמידה בקרן אורה לדעת מה היא דרך הישרה שיבור לו האדם בהנהגת ההלכה.

קו ברור הנחה את משנתו, "העיקר עיקר והטפל טפל", צריך האדם לדעת מהו "עיקר הדין" ומה בגדר "הנהגה טובה", מה מוכרח ומה אפשרי.

בדבר הזה לימד רבינו דעת את העם, להורותם מהו משקלם הנכון של הדברים ומהי הדרך הנכונה בה ילכו. פסקי הלכה רבים והוראות לאין ספור, מבהיקים בשלל גוונים חשבון המעשים שיצאו מפיו, בהם רואים איך השתמש בלב מבין ושכל נכון להנחיל להמוון מבקשי הדרכתו את הדרך ילכו בה.

כשהאב נושא ספסל ובנו צועד לצדו,

ואינו נושא כלום

ברוח זו השיב כשנשאל אם ראוי להחמיר שלא לסמוך על עירוב עירוני אף שנעשה בהידור. בפרט הורע מאד בעיניו הדבר, שבעקבות כך שאברכים יראי ד' מחמירים על עצמם שלא לסמוך על העירוב, מבקשים מנשותיהם לשאת את העגלות לבדן. וכמה פעמים גער על

כך, והווה מעשה באברך שהחמיר על עצמו בזה בבחרותו, ורבינו הורה לו לאחר נישואיו להתיר נדרו בפני שלשה, ולטלטל מאז ואילך בשעת הצורך בלבד, מתוך מטרה אחת ויחידה: לעזור ולישא בעול עם זוגתו. פעם ראה אב ובנו הולכים ברחוב ביום השבת, כשהאב נושא ספסל ובנו צועד לצדו ואינו נושא כלום, דבר זה הכאיב לו מאד והסעיר את רוחו, איך תיתכן עקמימות כזו, שמשום חומרה בהלכות עירוב מזלזלים כל כך במצות כיבוד אב החמורה שבחמורות, ובפרט שהרי מסתברא כהחזו"א (או"ח סי' ק"ז ס"ק ה-ז) שדעתו נוטה דבזמן הזה כמעט שאין לנו רשות הרבים דאורייתא, ולענין זה יש לסמוך על כך.

נשענת ומבוססת על דברי ומנהגי גדולי הדורות שקדמו להם, ולא לילך אחר החדשות ימין או שמאל, ואילו בעלי האגדה, אותם דימו חז"ל לתפוחים, ששבחם הוא כשהם חדשים, כי בענייני אגדה שעניינה הוא למשוך את לב השומעים, על הדורש להתאים את אופן הרצאתה ותוכנה לפי תכונת נפש השומעים, שאלו ידרוש בדורנו אנו כתוכן ובסגנון הדרשות בדורות שלפנינו, כגון ספר "ערות דבש" וספר "דורש לציון" ודומיהם, לא ימצאו הדברים מסילות אל לב השומעים ולא נועיל דבר.

יסוד זה היה מושרש בהנהגתו של רבנו, שעם היותו משחר טל ילדותו חוקר ובודק שרשי ההלכה בכל ענין, והערות וספקות המחודשים רבו מאד במקצועות רבים, והרבה מהן איתבדרו בעלמא בשמו כנודע, עם כל זה נשמר בכל מה דאפשר לבל לשנות מן הנהוג.

פעמים רבות היה חוזר על כך שעל כל צורבא מרבנן מוטל לדעת, שגם אם הוא בטוח בנפשו שזכה להתברך בסברא ישרה ויראת שמים גדולה, עדין היו גדולים ממנו, ואם חכמי ישראל לא הנהיגו בביתם או בקהילתם חומרות מסויימות, אל לו להחכים יותר מהם. לכן היה נזהר מלנקוט בישיבה או בבית הכנסת בחומרות שיש בהן פגם במנהג תלמידי חכמים שעד הנה לא החמירו בהן.

תלמיד בישיבת 'קול תורה' ששימש כגבאי על העליות לתורה, וממונה על סידור והכנסת ספרי התורה בישיבה, ניגש לרבינו לפני שבת קודש פרשת זכור ושאלו: מאחר ויש שינוי באופן כתיבת אות פלונית בין שני ספרי התורה שבישיבה, ולפי הסדר הרגיל צריכים להוציא לפרשת זכור את אותו ספר תורה בו נכתב אות פלוני כך וכך, וא"כ אולי עדיף להחליף ולהוציא את הספר תורה הקבוע לשבת

השניה לקריאת זכור, ואת הס"ת האחר לקריאת פרשת השבוע? התלמיד הוסיף שאפשר להחליפו באופן שאף אחד בישיבה לא יבחין כלל בדבר. התלמיד נדהם מתשובתו התקיפה והחד משמעית של רבינו: "לא יעלה על הדעת, בשום אופן לא!". התלמיד נבהל והתנצל, באמרו: "אכן ידעתי ששניהם כשרים, אך סבור הייתי שבאם אפשר 'מהיות טוב', למה לא להחליף? תשובתו של רבינו היתה כמעט בהקפדה: 'מהיות טוב' אתה אומר, וכי גדולי דורות קודמים שלא הקפידו על כך, לא רצו לקיים 'מהיות טוב'?"...

כלב שוטה

רבינו כשלעצמו היה משתמש בסבון 'כשר לפסח', למרות שבשיעורי ההלכה שאמר לבחורים לפני פסח, היה אומר שהסבונים הרגילים

כיוצא בזה, כאשר נשאל פעם על ידי תלמיד אם ראוי לו לנהוג בביתו את החומרא לנגב היטב את הצלחות בשבת קודם שמניח עליהן כל דבר גוש (ראה בעניין זה בשמירת שבת כהלכתה פ"א הערה נ"ז ח) השיבו רבינו בשלילה. וכששאל שוב, "אחמיר, ומה בכך?" ענהו: "התבונן נא, אם אתה תנהג כך, יתרגלו בני ביתך לכך ויחשבו שכן הוא מעיקר הדין, ואילו כשבנך יגדל, יתכן מאד שיתארח פעם בבית רבו ויראה שאינו מחמיר בדבר ויקל בכבודו בעיניו כמזלזל בהלכות שבת, ואם כך יקרה, הרי יצא שכרך בחינוך בנך בהפסדך".

כשביקר אצל בניו הגאונים רבי מאיר שמחה ורבי יעקב, כשהתגוררו בעיר עמנואל, ניגש אליו נהג האמבולנס המקומי וביקש לשאלו על כך שיש הרבה קריאות בשבתות, ופעמים רבות אין זה פיקוח נפש, ונמצא שחילל שבת לחינם, ולכן סיפר על רעיון שהגה במוחו, לנהוג בשינוי ע"י שיחליף את רגליו בלחיצה על דוושות הרכב, על הדוושה הימנית ילחץ ברגל שמאל, ועל שמאל ברגל ימין, ושאל האם עדיף למיעבד הכי.

רבינו נרתע בכל גופו, וגער בו בחומרא: "הלא זה פשע אמיתי, לסכן חיי אנשים". התנצל הנהג תיכף ומיד ואמר שכבר התאמן בכך זמן רב בדרכים שוממות וכבר מורגל ובקי בזה, נענה רבינו, "ממה נפשך, אם התרגלת, מי אמר שזה שינוי?". ולמעשה, סירב להתיר לו לנהוג כך.

לא לשנות מהמסורת

שיטתו העקבית היתה לשמור בכל עוז על מסורת הנהגתם של אבותינו ורבותינו, והתנגד מאד לשמוע, גם לא מתלמידי חכמים מופלגים, שסברו שבדברים מסויימים הנהגת הדורות הקודמים בטעות יסודה. דהיינו, אם השתנתה המציאות מאז - ודאי שיש לדון בזה, אך לעשות את הדורות הקודמים טועים בדבר משנה, שלא ידעו כביכול את האמת הפשוטה וההלכה הצרופה, זאת לא הסכים לקבל, וטען: וכי הגענו עכשיו מעבר להרי החושך? הטובים אנו ממה שנהג מרא דארעא קדישא הגאון רבי שמואל סלנט, וקודש הקדשים מהרי"ל דיסקין ולמעלה בקודש, קדושי עליון ושרפי מעלה? וכי ניתן במחי יד לעשות ממנהג אבותינו ורבותינו מנהג טעות?

ומרגלא בפיו לבאר דברי המדרש (שיר השירים ב. ה) "סמכוני באשיות" - אלו בעלי הלכה. "רפדוני בתפוחים" - אלו בעלי אגדה. אשיות הן צלוחיות של יין, והיין עיקר חשיבותו כשהוא מתיישן, לעומתו התפוח שהוא ככל הפירות שהיין מרקיב והולך. והסביר שלכן דימו חז"ל את בעלי ההלכה לאשיות, כי על הוראתם להיות

המשך בעמוד 28

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

ההוא לא וויתר, לא נתן מנוחה עד ששאל: "אבל אם אני צאצא של רבינו תם, האם מחמת כך וודאי שמוטל עלי להניח יום יום תפילין דרבינו תם - כנין ונכד". הגביה הרב את עיניו הפיקחיות: כל מי שנכד של רבינו תם הוא גם נכד של רש"י...

מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל - מתנהל בסבלנות וביישוב הדעת עם טרחנים וטרדנים

"וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרְתּוֹ" (במדבר ג', ז')

קשה להשיג את הגבורה של גדולי ישראל, שיש להם את הכוח להתנהל בסבלנות וביישוב הדעת, עם הנכנסים והבאים בצל קורתם: "טרחכם משאכם וריבכם".

לביתו של רב אהרן-ליב, נכנסו יהודים שונים לגווייהם, תלמידי חכמים לצד צורבא מרבנן וגם פשוטי עם, זקנים עם נערים, וגם מציקים למיניהם (המציקים הם בדרך כלל שלא במתכוון, כי בסך הכל היהודי הבודד נושא את לבטיו ומצוקותיו ולפעמים זקוק באמת לעידוד ויחס, רק של'אדם גדול' הדקות הללו הם למעמסה).

הרגעים הללו, היו מרהיבים ומאלפים, להיווכח במידת סבלנותו והתגברותו, שלא לכעוס, ולהשיב, ואף לשאלות הבל ורעות רוח, מתוך שבירת המידות והבלגה. גם בימי הזקנה והחולשה המקשה עד מאוד על כוח הסבלנות, וגם בימים ובשעות של הכרעות ציבוריות גורליות ביום ובלילה. הלוואי ואנו, במעט הסבלנות הנדרשת מאתנו - למען הסובבים, נקיים את חובתנו, כאשר נלמד מדרכיו.

אמרו האומרים כי רב אהרן-ליב היה חד בכמה דורות ב'ישוב הדעת' מהיחידים ב'סבלנות', והגיע לכך מתוך עבודה מאומצת רבה. הוא לא נולד כך.

בעשרות שנים האחרונות שהוטל עליו עול הנהגת כלל הציבור והיו רבים הפונים אליו, נשאר עומד במקומו לאחר התפילה, ועל אף חולשתו, לא רצה לשבת. ועם זאת, השתדל להיכנס בעומק כל שאלה ולשמוע היטב ורק לאחר מכן לענות את התשובה, איש איש כפי שאלתו. והוא דבר פלאי שכן אנוש יכול בשעה קצרה להשיב למאה שואלים בעניינים שונים, וכל אחד לשמוע מתחילתו ועד סופו. סיעתא דשמיא.

להלן דוגמאות שנרשמו מיד אחרי קבלת קהל, שחלקם מדגימים את עבודת ה' לסייע לכל איש עם שאלותיו רעיונותיו, ביניהם רבים שזקוקים ליחס כל שהוא, לברכה ובעיקר ל'תשומת לב של גדול הדור.

"אליהו הנביא" במעונו של מרן

תשע"ג. במוצאי חג ראשון של פסח, נכנס יהודי תימהוני שדרש במפגיע לפגוש את הרב. הלה טען בחזקה כי הוא 'אליהו הנביא' ויש לו ציווי להתגלות.

רב אהרן-ליב הסכים שיכניסו אותו אליו.

מה בפ"ך? - התעניין הרב.

הוא החל לספר כי הוא אליהו הנביא והחל למלמל דברים בענייני משיח ואליהו, פנה אליו רב אהרן-ליב: "אתה זה אליהו הנביא? מאד נשמח אתך, הנה סוף סוף, אנו ממתינים כל כך הרבה זמן, אולי תאמר לנו מה הפתרון לתיק"ו הראשון שבפרק אלו מציאות

והתיקו השני - 'חצי קב בשתי אמות מהו?

הלה היה נבוך, קיפל את עצמן אמר 'לילה טובי הסתובב ויצא מהבית, ופרח לו איש האמת...

לאחר שיצא חייך, והוסיף: וכי למה אנו מצפים לפגוש את אליהו הנביא, בשביל שיחלק לנו כמה קניידלך?! אלא בשביל הדברים הטובים כדוגמת זה - שיבאר לנו את התיקו.

כמה חודשים קודם לכן, נכנס אחד אחר, וסיפר כי הוא אליהו הנביא, ישב והסביר פירוט ובהתלהבות מדוע הוא זה ולא אחר.

רב אהרן-ליב שראה את מצבו, ורצה להועיל לו (שלא יתבזה), אמר לו: הדיבורים שלך מיוחדים מאד ואולי משכנעים. לכן, לתועלת העניין עצמו. חשוב עד מאד שהנושא יישאר בינינו בלבד, ורק כך

יהיה תועלת רבה בעניין הזה. בינינו בלבד!

האיש יצא מרוצה מאד.

שהבן שלי יהיה גדול הדור

רשימת נכד. יהודי בעל הון נכנס עם בנו היחיד ל'חלאקה' בגיל 3

וביקש ברכה שהילד יגדל ויהא 'גדול הדור'.
"שיהא תלמיד חכם" - ברכו.

אפילו מים טוב, ויתקיים בראש הישיבה מי שאמר לשמן שידלוק
יאמר לחומץ וידלק...

נענה ואמר לו: אי הכי - אין מים אלא תורה...
נכנס לחדר והתחילו את הלימוד.

נכד של רש"י ורבינו תם

אברך הלך אחריו ושאלו כמה פעמים אודות הנחת 'תפילין דרבינו
תם' - עד כמה חשוב ללבושם, והרב השיב לו בסבלנות את מה
שהשיב.

ההוא לא וויתר, לא נתן מנוחה עד ששאל: "אבל אם אני צאצא של
רבינו תם, האם מחמת כך וודאי שמוטל עלי להניח יום יום תפילין
דרבינו תם - כנין ונכד". הגביה הרב את עיניו הפיקחיות: כל מי
שנכד של רבינו תם הוא גם נכד של רש"י....

בחירות ופיקוח נפש

הרבנית שטיינמן ע"ה סיפרה פעם לתלמיד (אודות מה שעובר
על הרב למען הכלל, לסייע לאנשים במתינות ובסבלנות) היה זה
כאשר רב אהרן-ליב לא הרגיש טוב. וכה סיפרה:
ראש הישיבה לא חש בטוב כמה ימים, ולא יכול היה לקבל אנשים,
לילה אחד השבוע, דפקו אב ובנו דפיקות נמרצות. האב שעמד
על הפתח אמר כי מדובר בעניין של ממש, שאינו סובל דחוי.
כיון ששמעה כך, סברה לתומה שאכן יש להכניסו וגם בשעה זו,
היא שאלה את ראש הישיבה אודות השניים העומדים על הפתח
ו'פיקוח נפש' בפיהם. הוא הסכים שיכנסו.

הם נכנסו בזריזות. וכעבור כמה דקות יצאו, כאשר האב קרן
משמחה ונראה מרוצה מאד.

הרבנית התפעלה במיוחד ותמחה לעצמה "מה יכול היה להיות כל
כך דחוף ושלאחר רגעים בודדים הענין של פיקוח נפש כבר בא
על פתרונו עד כדי שמחה וקורת רוח, רווח והצלחה" ואע"פ שבדרך
כלל לא שאלה אנשים אודות מבוקשם, במקרה הנוכחי התענינה
מפיהם - מה היה המקרה הדחוף?

האיש השיב לה, כי בימים אלו הרי מגישים את ה'רשימות' לבחירות
לכנסת ובא לשאול האם כדאי לו להגיש רשימה לבחירות, וכיון
שמועד זמן ההגשה מסתיים ממש עוד שעות בודדות (בשעת
חצות), לכן העניין דחוף במיוחד.
"נו, ומה הרב השיב לך?" התענינה הרבנית.

"הוא דן איתי בעניין, ויעץ לי שלא אגיש מועמדות, כי אף אחד
לא יבחר בי חוץ ממנו" - והצביע על הבן שליווה אתו... (אמר לו
זאת, באופן שהאב לא נעלב, אלא קיבל את הדברים ברוח טובה
מאד).

הרבנית שאלה אחר כך את הרב: איך זה קרה שהאיש יצא עם
חיוך? הוא ענה לה בבדיחותא: יכול להיות שחשב שרק הוא יצביע
לעצמו, ושמח בכך שהנה גם בנו יצביע בשבילו, ויהיו לו שתי
קולות.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'חכימא דיהודאי')

ביקש היהודי שוב: שהרב יברך שיהא 'גדול הדור'.
"בשביל מה אני צריך לקלקל את הדור..." תמה רב אהרן-ליב.
היהודי שלא הבין, ביקש שוב: "שהרב יברך את הבן היחיד שלי
שהוא יהיה גדול הדור".

מה אתה רוצה שהבן שלך יהיה גדול הדור, ומה כולם יהיו
'שיכורים'!?

אז לפחות שיהיה 'ארי שבחבורה' - ביקש.

הושט את ידו וברכו בחמימות: "שיהא תלמיד חכם".

מטבעות של ענווה

"היות ואני אברך חסידי ואצלנו החסידים מקובל שלקבל מטבע
מצדיק זה ברכה, האם אני יכול לקבל מטבע מראש הישיבה?" -
ביקש יהודי (היה נראה שרא"ל מכירו מעט).

בענוותנותו השיב: "אין לי אצלי כאן כסף".

"אז אני אתן לראש ישיבה מטבע, ויברך ויתנה לי".

רב אהרן-ליב הסכים. האיש הוציא מטבע מכיסו ונתן. ו'גדול הדור'
לקח ממנו את המטבע, והחזיר לו.

ומעשה היה בשנת תשל"א בישיבה קטנה פוניבז', בימים ההם
שָׁרַב אהרן-ליב לבש כדרכו אז לבוש דל - בגדים פשוטים מאד,
ולא היה ניכר עליו כמעט שהוא ראש הישיבה.

התקבל ונכנס לישיבה בחור עולה חדש מחו"ל, שלא הכיר את
ראש הישיבה. ביום הראשון לתחילת הזמן בבוקר נכנס ראש
הישיבה להיכל, ואותו בחור סבר לפי תומו שהאיש שנכנס הוא
קבצן שאוסף נדבות. הוא קם ממקומו הוציא מטבע מהכיס
והושיט לראש הישיבה. רב אהרן-ליב בחכמתו ומוחו המהיר
הבין מיד את עומק הטעות, וללא ניד עפעף כדי לא להלבין את
פני הבחור, התנהג כמי שמבין את מהות הנתנה - לקח והניח את
המטבע בכיסו (מעדות הג"ר שלמה בר שליט"א).

אינני יודע מה עם העולם הבא שלי

חלף יהודי ושאל: "האם נכון הסיפור שראש הישיבה ביקש מיהודי
שיתרום סכום כסף לכוללים, ויתן לו חלק מהעולם הבא שלו?"
אינני יודע מה עם העולם הבא שלי, שעוד אתן לאחרים?!... מה גם
שבכלל אינני מבקש כסף מאנשים.

אין טיפות מים אלא תורה

בוקר אחד בביתו באחרית ימיו, הבחינו התלמידים שמרן קם לומר
את השיעור עם עיניים אדומות.

בדרך, מחדרו לחדר הסמוך לאמירת השיעור, אחד התלמידים
החליט להביע דעה: "כדאי שראש הישיבה ישם טיפות עיניים".

רב אהרן-ליב בענוותנותו הגיב: אין הכי נמי, אלא שכרגע אין לי
טיפות.

המשיך הלה ואמר ב'חכמתו': מסתמא לא חשוב איזה טיפות,

ההשגחה העליונה סיבבה הגלגל, עד שלפתע בבת אחת כל רכושו האדיר ירד לטמיון, ופתאום יצא האיש נקי מנכסיו. לאחר תקופה הגיע לביקור של חיזוק בארץ הקודש, כאשר הגיע אצלי חשבתי, במה אוכל לעודדו, החלטתי לפתוח בסיפור. האיש ישב בנינוחות ולגם מן המשקה שהוגש לפניו, והקשיב בריכוז רב

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על הנהגת הקב"ה בחסדים וברחמים מגולים, ובהנהגה ניסית, ופעמים נסתר השפע בהסתר ובהחבא

איתא בילקוט (רמז תרטו): "כשהיו ישראל במדבר ארבעים שנה: הבאר עולה, והמן יורד, והשלי מוצו, וענני כבוד מקיפות אותן, ועמוד ענן נוסע לפניהם. כיון שנכנסו לארץ, אמר להם משה: כל אחד ואחד מכם יטעון מכושו, ויצא ויטע לו נטיעות, שנאמר כי תבואו אל הארץ ונטעתם".

סדר הנהגה זה, אמור הן בכללות והן בפרטות. פעמים שהשפע מתרבה, בחסדים וברחמים מגולים, ובהנהגה ניסית, כסדר ארבעים שנות מדבר. ופעמים נסתר השפע בהסתר ובהחבא, ונטמן בין גלגלי הטבע והדין, והגלגל חוזר בעולם. בסדר ההנהגה הטבעית הנסתרת, תלוי הכל במידת האמונה והבטחון שאיש ישראל בוטח בהשם יתברך - לפיכך, בבואכם לארץ ישראל - שבא מתחזקים האמונה והבטחון ביותר - "ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה תמיד" (דברים יא, יב), שם ניתן להסתיר השפע בדרכי הטבע, וטוען כל אחד ואחד מכושו ויוצא ונוטע נטיעות, על דרך שכתבו התוספות (שבת לא.): "שמאמין בחי העולמים וזורע". הנטיעה והזריעה ללא האמונה והבטחון חלילה, יכולות להפיל את האדם עד עפר, בשעת נסיון וירידה, ורק בכוחות של אמונה איתנה ובטחון עוז, ניתן להתגבר לעמוד איתן גם במצבים קשים!

לאחר תקופה הגיע לביקור של חיזוק בארץ הקודש, בניו שהיו דואגים לבריאותו בכל לב, ביקשו להביאו אלי כדי לחזק את ליבו ונפשו.

כאשר הגיע אצלי חשבתי לעצמי, במה אוכל לעודדו, כיצד אפשר להעלותו מדכאונו העמוק? החלטתי לפתוח בסיפור עממי. האיש ישב בנינוחות, ולגם מן המשקה שהוגש לפניו, והקשיב בריכוז רב.

וכה סיפרתי לו:

באחת העיירות הרחוקות שבחוץ לארץ היה רב נכבד, שעסק ביחד עם מקצוע הרבנות גם בסחר עצים. הוא השקיע כספים מרובים ורכש את יערות הענק שמסביב לעיירה. הוא שכר פועלים רבים שעסקו במרץ בכריתת העצים, באריזתם ובהסעתם למרחקים על גבי רפסודות ששטו בנהרות הגדולים ששצפו וזרמו לא הרחק מן העיירה, והובילום אל מקומות רחוקים יותר, שם היו משלמים על העצים הטובים במחיר מלא. הרווחים מסחר העצים באותו אזור היו עצומים, והעסקים פרחו ושגשגו.

פעם אחת קרה אסון - בבת אחת גאה הנהר בפתאומיות ועלה על

באחת הערים הגדולות והעשירות של אמריקה דר יהודי אמיד, גביר נכבד ומפורסם, עתיר בנכסים וידוע בין עשירי העיר. לפני מספר שנים תקפה תנודה קשה בענף העסקים שהיה בבעלותו בכל רחבי ארצות הברית, וההשגחה העליונה סיבבה הגלגל, עד שלפתע בבת אחת נעשה האיש 'יורד', כל רכושו האדיר ירד לטמיון, ופתאום יצא האיש נקי מנכסיו.

הנפילה והטלטלה העזה השפיעו מאד על נפשו, הוא הורגל מעולם לחיי רווחה ועושר, והיה יושב בכבודו של עולם בין נגידי ושועי העיר - ופתאום בבת אחת הרגיש שאינו שווה כלום. כל חשיבותו ואישיותו וכל עניני חייו היו סביב הממון [מאנ"י בלע"ז...] ועתה כל עולמו חרב בעדו. הוא שקע בדיכאון עמוק, רחמנא ליצלן, ונצרך לטיפול נפשי.

לעסק-ביש זה, ועתה הנני שבור ורצוף ולא יודע את נפשי מרוב צער".

הרב הנערץ והאוהב החל לעודדו ולחזקו בדברי אמונה וביטחון, והרעיף עליו הרבה דברי חיזוק, שבוודאי הכל לטובה, ויש לקבל היסורים באהבה וכו'. כשסיים הרב את שיחתו המאלפת והמחזקת, פצה האישי את פיו, ושאל: "ומה הדין כשבמקרה זה גופא קרה לרב עצמו, כשכל משלוח העצים האדיר שאמור היה לצאת היום, שטפו הנהר, והכל טבע במצולות?"

מששמע הרב שהמדובר הוא בעצים שלו עצמו, נפל תחתיו מתעלף מרוב צער וכאב לב. כמוכן, התחוללה מהומה עד שהשיבו את נפש הרב.

לאחר מכן שאלו את הרב: "מה קרה כאן? הלא רגע קודם דיבר הוא בעצמו על כך שיש להתחזק, ולקבל צרה זו בהשקט וביטחון" וכו'. ענה להם הרב: "זה הכל אמרתי לו... והוא טוב ויפה כשהצרה אצל השני, לא אצלך בעצמך... כאשר הצרה נוגעת לך בעצמך, צריך הרבה יותר כוחות חיזוק!!!"

כך טבע האדם, את השני אפשר לעודד ולחזק. קל מאוד לדבר על עבודת המידות, הבלגה, מדרגות, ויתור, מעביר על מדותיו וכו' - הכל כשמדובר בעבודתו של השני, ברגע שהדברים נוגעים לעצמו, אין זה כל כך קל...

וכה גם אמרתי לאותו יהודי שבור ורצוף: "האמת שאיני יכול לומר לך דבר, מי כמוך יודע עד כמה הצער עמוק ונוקב ויורד חדרי לב - אבל בכל זאת מן הראוי שלא להתעלם לגמרי, ועד כמה שהיד מגעת, עלינו להתבונן בדבר".

אמרתי אפוא לאותו יהודי: אמנם מצבך קשה מנשוא, ואין איש שיוכל לרדת לסוף צערך העמוק. אבל הקב"ה ממרומים מסתכל ומתבונן בך היטב היטב, הוא רוצה כעת לבחון: מה עם האמונה שלך? כיצד מחזיק אתה מעמד בעיתים קשות וחשוכות אלו? הרי 'קץ שם לחשך' (איוב כח, ג), 'ולא יכלמו כל החוסים בך' (פיוט שושנת יעקב). אבל בעת כזו, עליך להתחזק רק באמונה ובביטחון, ולא לתת לעצמך להשתקע בעצבות ובדכדוך!!!"

כעבור זמן שב אלי אותו יהודי, הוא היה נראה טוב יותר, מאושש יותר. הוא אף העלה חיוך על שפתיו. אמנם עדיין לא חזר לעשירותו הקודמת, אבל התייצב מעט. אמרתי לו: "בטוח אני שאם היית צם משבת לשבת בלי לטעום כלום, צום של ששה ימים רצופים, לא היית מזדכך כל כך כמו שזיככה אותך הצרה הזאת..."

ענה לי האישי, שאין אני יודע עד כמה אני צודק, שכן הוא חש עצמו כאדם אחר לגמרי! כמי שלקחו את נפשו וסחטו אותה עד תום, ונסכו בו נפש חדשה... נבראו לו תאים חדשים בכל מערכות החיים, ומי שלא עבר זאת לא יוכל להבין זאת לעולם!

(מתוך 'טיב המעשיות' - קדושים)

לאחר מכן שאלו את הרב: "מה קרה כאן? הלא רגע קודם דיבר הוא בעצמו על כך שיש להתחזק, ולקבל הכל בהשקט וביטחון" ענה להם הרב: "זה הכל אמרתי לו... והוא טוב ויפה כשהצרה אצל השני, לא אצלך בעצמך..."

גדותיו. הוא שטף בשצף קצף את כל מטעני העצים שהיו מוכנים על שפת הנהר למשלוח. בימים ההם היו אומנם מודעים לכך שלפעמים עולה הנהר ושוטף בזוטו של ים את כל הנקרא בדרכו, אבל הפעם היה מדובר בסטוק עצום ובממדי ענק, עשרות אלפי גזירי עצים חטובים ומוכנים להסקה טבעו בנהר ונעלמו במצולות ים. היה זה הפסד עצום של הון עתק, אחר כל ההשקעה האדירה שברכישת היער, כריתת העצים, חיתוכם, שיפם ואריזתם וכו'.

אנשי העיירה שהיו עדים למחזה הנורא לא ידעו את נפשם. ברוב הערצתם וחיבתם לרבם, לא ידעו כיצד לספר לו על כך. באותה עיירה דר איש יהודי אחד חכם ופיקח, שאמר לאנשי קהילתו: "אל דאגה, אני אמצא כבר את הדרך כיצד לברר לרבינו האהוב על מה שארע".

נכנס אפוא האישי אל הרב, כשכל כולו מדוכדך בלב שבור, והחל כביכול לשטוח את מצוקתו האישית, וכה אמר לרב: "הנה לאחרונה שלחתי ידי במסחרי העצים הידוע מאד בהצלחתו באזורינו, לויתי כספים רבים והשקעתי בסחר זה ממון רב. והנה דוקא אחר שכבר נעשתה רוב העבודה, היער נרכש, העצים נכרתו ושוּפו, האורזים ארזו, והיה הכל מוכן למשלוח בשפת הנהר, לפתע פתאום התגעש הנהר ועלה על גדותיו ושטף הכל בכל מכל כל... לא השאיר אף לא עץ אחד! ובבת אחת אבד כל רכושי, ולא זו בלבד שנעשיתי עני ואביון, נותרתי גם בעל חוב גדול, מכל הכספים הרבים שלויתתי

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? **שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il**

לידי עמדו כמה יהודים שעשו עמדי חסד, ותרגמו עבורי את שאלת המוכר, מסתבר שיש קוגל "סתם", ויש קוגל ששהה בתנור כל הלילה! לא כל-כך הבנתי והם נימקו בפניי חילוק אחר חילוק, לא "צווי-דינים" אלא לא פחות מ"ארבעה חילוקים" שיש לחלק בין הקוגלים למיניהם!

קטעים מתוך שיחה מיוחדת של כ"ק מרן האדמו"ר מתולדות משה שליט"א על כוחה של תורה והכנה לקראת חג השבועות

מזה שנים רבות התקשיתי בדברי הגמרא "ת"ר עני ועשיר באים לדין", מדוע הגמרא לא מביאה דוגמא גם ביחס למי שטוען שיש לו ראש חלש וקשה לו ללמוד. האם המעכבים מללמוד הם רק עניות, עשירות ורשעות? ומה עם ראש-חלש? הרי המעכבים שמונה הגמרא לכאורה לא מתייחסים במישרין ללימוד תורה, ואילו המעכב של ראש-חלש הרבה יותר קשור ומשפיע! עד שנתיישב לי העניין במחזה פלא: היה זה בצעירותי כאשר שהיתי על אדמת ניכר בארה"ב, ובערב שב"ק אחר חצות היום, תקף אותי רעב גדול, ולא היה לי מושג מתי יגיש לי בעל האכסניא משהו לטעום. יצאתי לקנות משהו שישקיט את רעבוני המציק, נכנסתי לחנות, וכמנהג גוברין יהודאין ביקשתי חתיכת 'קוגל'. המוכר הגוי השיב לי בשאלה באנגלית, אך לא הבנתי מה הוא אומר.

לידי עמדו כמה יהודים שעשו עמדי חסד, ותרגמו עבורי את שאלת המוכר, מסתבר שיש קוגל "סתם", ויש קוגל מיוחד ששהה בתנור כל הלילה! לא כל-כך הבנתי מה הנפקא מינה בין הקוגלים, אך הם נימקו בפניי חילוק אחר חילוק בין שני סוגי הקוגל, לא "צווי-דינים" אלא הרבה יותר - לא פחות מ"ארבעה חילוקים" שיש לחלק בין הקוגלים למיניהם!

בינתיים, עודם מתפלפלים אודות הקוגל, המוכר ששאל אותי איזה קוגל אני רוצה - ממתין לתשובתי, ואני עמדתי נפעם, מילא המוכר מרוויח מהחילוקים הללו עוד כמה דולר - אבל מה מביא את היהודים הללו לרדת לעומק החילוקים בין סוגי התפודים השונים, ולמסור 'שיעור כללי' שלם בהלכות קוגל? מה עוד, שחזותם מוכיח עליהם, שלא בגדולי הלמדנים של ניו יורק עסקינן...

או אז התיישרה לי שאלה עתיקה שניקרה בראשי משך שנים: הגמרא ביומא (לה:): אומרת עני ועשיר ורשע באין לדין בבי"ד של מעלה, ושואלים את האיש מפני מה לא עסקת בתורה? אם הוא עונה "עני הייתי וטרוד במזונותיי", אומרים לו: כלום עני היית יותר מהלל? (וכאן מספרת הגמרא בארוכה כיצד מסר את נפשו הלל על התורה, למרות עניותו המופלגת).

אם עונה האיש "עשיר הייתי וטרוד הייתי בנכסי", אומרים לו: כלום עשיר היית יותר מרבי אלעזר בן חרסום? (וכאן מספרת הגמרא בארוכה כיצד שקד רבי אלעזר בן חרסום בתורה יומם ולילה למרות

עשירותו המופלגת). וכן על זה הדרך עונים לרשע וכו', נמצא שהלל מחייב את העניים, רבי אלעזר בן חרסום את העשירים, ויוסף הצדיק את הרשעים.

אם כן נשאלת השאלה בה פתחנו את דברינו, מדוע הגמרא לא מביאה דוגמא גם ביחס למי שטוען שיש לו ראש חלש וקשה לו להבין הלימוד. האם המעכבים מללמוד הם רק עניות, עשירות ורשעות? ומה עם ראש-חלש? הרי המעכבים שהגמרא מונה לכאורה אינם מתייחסים במישרין ללימוד תורה, ואילו המעכב של ראש-חלש הרבה יותר קשור ומשפיע לזה!

אבל כאשר נוכחתי לראות, שכאשר הנידון הוא קוגל, אזי נהפכים כל האנשים - באותו רגע - ללמדנים מופלגים, ויוצא מפהם הגדרות דקות וקולעות להפליא, ממילא ברור שכאשר אדם כזה יטען בבי"ד של מעלה, שהסיבה לכך שלא התעמק מדוע לא הולך הרשב"א כשיטת התוס', היא בגלל שיש לו ראש חלש, אז מיד ישאלו אותו: והכיצד את החילוקים הדקים בהלכות קוגל כן קלטת למרות הראש החלש שלך?!"

כי הם חיינו

אלא מאי? לקוגל מרגיש האדם בעל הראש החלש הרגשת "שייכות", ומתוך אותה תחושת קרבה גם המוח שלו מתחיל לעבוד. אם כך,

המשך בעמוד 27

אמו התעניינה ושאלה: "בן ציון, מה עם הכספים לדירה?", הוא השיב לה כי בת הדודה מאמריקה הייתה אצלו והביאה לו סכום ענק. אמרה לו אמו: "זה לא יכול להיות, כפי הידוע לנו היא לא בארץ ישראל, אולי זה היה אליהו הנביא".. ר' בן ציון חייך והשיב לה: "האחרון שאליהו הנביא יתחפש אליו, זו היא..."

הגה"צ רבי בן ציון פלמן זצ"ל על היים באמונה ובטחון

"וְשִׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרְתּוֹ" (במדבר ג', ז')

"ביכולתי לומר לכם דבר, שאשתי שמעה פעם מאחותו של החזון איש, הלא היא הרבנית אשת הסטי"פלער זצ"ל", אמר הגה"צ רבי בן ציון פלמן זצ"ל. "החזון איש אמר לה את הדברים דלהלן: בפסוק בתהלים נאמר 'כרחם אב על בנים ריחם ה' על יראיו' (תהילים פק"ג).

"הקב"ה מרחם עלינו כאבא שמרחם על בנו. לא מובן לכאורה, כי מסתבר שאמא מרחמת יותר מאבא, וכאשר רוצים לבטא את רחמיו המושלמים של הקב"ה, לכאורה היה צריך לומר 'כרחם אם על בניה'.

"השיב החזון איש והסביר במשל: ילד מבקש מאמא בננה. אמא נותנת והילד אוכל. הבננה טעימה. הוא מבקש עוד אחת, היא נותנת לו עוד אחת. אח"כ מבקש בננה נוספת. אמא אומרת לו: 'לא כדאי לך, כי יותר מדאי יכול להזיק לך', אבל הילד מבקש מתחנן וגם בוכה ואז אמא נותנת לו עוד אחת. לפעמים הילד לא מסתפק בכך ומבקש עוד. אמא כבר כועסת: 'זה יזיק לך!'. אבל הילד מפציר ומפציר ללא הפוגה, עד שהאמא לא יכולה לעמוד מול הבכי והתחנונים, מרחמת עליו, ובלית ברירה נותנת לו. הוא מתחנן אח"כ לחצי נוסף של בננה ומקבל ממנה, תוך אזהרה שזה יזיק לו.

"ואכן מה קורה? הילד סובל אח"כ יום וחצי מעצירות וכאבי בטן. לפעמים סובל כמה ימים רצופים, בוכה, בוכה ומיילל.

"עכשיו נעזוב את האמא, וניגש לאבא, הילד פונה לאבא ומבקש בננה, אבא נותן לו. הוא מבקש עוד בננה, אבא נותן לו, ומפטיר: 'אבל זו האחרונה'. הילד אוכל מנסה את מזלו ומבקש עוד. אבא אומר לו: 'לא, זה יזיק לך! הילד מתחיל עם בכיות: 'אבא, אבל אני כל כך אוהב בננה, תן לי רק עוד אחת'. אבא מתעקש: 'הרבה בננות יכולות להזיק'. הילד בוכה ומנדנד ומפריע לעצמו ולסביבה, אבא ניגש אליו, 'הבננה מזיקה לך. לא תקבל!'. הילד בוכה וחושב כי אבא לא אוהב אותו - ולאחר חמשה רגעים מסתיים הבכי, הילד חוזר לשחק במשחקים שלו, ונשאר ילד בריא ושלם.

"נשאלת השאלה, מי רחמן יותר, האבא או האמא, פשיטא שהאבא יותר רחמן, כי עם הרחמים של האמא הילד סבל כמה ימים ולילות

ובכה והתיישר. ועם הרחמים של האבא הוא נשאר בריא לחלוטין. ע"כ.

"אנחנו כילדים קטנים של הקב"ה לא יודעים באמת מה טוב לנו, ולכן בוכים על כל צרה, אבל הקב"ה הוא אבא שלנו, ויודע באמת מה טוב לנו. ונותן סטירה, לטובתנו כדי שלא נסבול אח"כ בלי סוף. ושניצל מדינה של גיהנום".

ר' בן ציון חזר ואמר פעמים רבות, כי רבי נחום מהורודנא זצוק"ל אמר תמיד, כי ניסה הרבה פעמים למצוא ולהבין בדרכים פשוטות את דרכי הפרנסה, ומצא את עצמו טועה, ונוכח תמיד כי יד ה' מנווטת ונכנסת לו בתוך החיים בדרכים לא טבעיות - סטנדרטיות. הוא מרוויח משם ומפסיד מכאן, מתאמץ שם ומרוויח ממקום אחר. בדק ובחן וראה, כי אנשים מנסים לשלוט בפרנסה שלהם וללא הצלחה. המפתח כל העת בידי הקב"ה. לשונו של רבי נחום מהורודנא: "אבל תמיד מצאתי יד ה' גלויה ובולטת כל כך, עד כי אין בהם שום דבר מדרכי הטבע, וכל בן דעת יודה כי מה' היתה זאת. וזהו שנאמר בגמרא 'קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף'".

לא מעובדות וסיפורים מחתנים ילדים, הסיפור הוא צוהר קטן בלבד לעולם גדול הנקרא "עלילותיו של הקב"ה": "הודיעו בעמים

עלילותיו". המקרים שהקב"ה מביא לידי של האדם כדי להזכיר לו שהקב"ה נמצא קרוב לידו. ואחרי שהוא מכיר בכך וחי על פי זה, שאר הדברים כבר מתנהלים בפלאי פלאות נסתרות בחיי היום יום חודש אחרי חודש, נישואי ילד ועוד בן ועוד שתי בנות - "פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון".

ומעשה מיוחד נוסף. מפליא גם הוא:

הרב פלמן והרבנית עם החתן, נכנסו בצוותא לדירה אותה עתידים לכאורה לרכוש, כדי לחתום על החוזה. מיד כאשר המוכר ראה את הגרב"צ הכריז: "אני מוריד שלושים אחוז ממחיר הדירה שביקשת". הדבר לא היה מובן. מה קרה, שהוא מוותר לפתע על סכום נכבד, לאחר שכבר סוכם סופית על מחיר ובאו רק לחתום? פלא.

ביציאתם מהבית, המוכר ליווה את השלושה, ואז פנה בלחש לחתן והסביר את העניין: "כאשר דיברו איתי על קניית הדירה, לא ידעתי מי אתם, שמעתי שם פלמן, אבל לא התחברו לי הדברים. כאשר ראיתי לפתע את אבא שלך, שהוא מורי ורבי, מעת שלימד תורה בשיבת מכונבקה, התרגשתי. עברו כבר למעלה מעשרים שנה מאז, אבל מה שלי זכור עד היום מהישיבה, הם השיעורים שלו. השתתפתי גם בשיעורי הלכה שנאמרו בבית שלכם בקטנותכם, וזכורני את הצפיפות, והשיעורים מלווים אותי עד הלום עם זיכרונות טובים מאד, כי הם שינו לי את מהלך החיים, רוממוני לגישמאק, למושגים בלימוד תורה, וכיון שאני חייב את איכות החיים לאביך, ראיתי כעת להכיר לו תודה ולהוריד דרסטית מהמחיר שביקשתי. ורצוני שהרב יידע על כך, וכעת הוא הרי יאמין לסיפור העשירות שלי ממנו ושאני דובר אמת, כי הרי הורדתי סכום כה גבוה, תספר לו עד כמה השיעורים שלו תרמו לעתיד חייו!"

כאשר הבן סיפר על כך לאביו, הוא שתק.

אחר כך הסיט מעט את המחשבות, וסיפר:

לאחר מלחמת ששת הימים, יהודי נכנסו לחדרו של האדמו"ר מסאטמר רבי יואל זצ"ל בהתפעלות: "האם הרבי שמע מה קרה? הנה תוך כמה ימים כבשו את כל ארץ ישראל והפציצו להם לישמעאלים הערבים את כל המטוסים, ניסים גלויים!". האדמו"ר לא התפעל, אלא הגיב: "נו נו". לאחר מכן הוסיף: "מה אעשה, אני מתפעל הרבה יותר כיצד יהודים בארץ ישראל קונים דירות לילדים שלהם, בכך רואים ניסים גלויים הרבה יותר!"

7500 כפול 10

רשות הדיבור לחברותא של הרב פלמן:

כאשר ר' בן ציון עמד לפני נישואי הבת, בצמוד לנישואים קודמים של ילד נוסף במשפחה, והיו לו חובות גדולים מכל הצדדים, למדתי אז עם ר' בן ציון מידי ערב בהיכל כולל פוניבז', ערב אחד נכנס אחד מידידי הגדולים והתיישב לידו, דיבר ופשוט החל לבכות - כי הוא הרי מחתן ילדים ואין לו אפילו שקל למחיתו ולחובותיו, וכעת הוא שרוי בחובות עצומים, ואין לו כל מחשבה או מוצא לפתרון כיצד להבקיע את המצב. "ר' בן ציון, אני לא יודע מה לעשות" - התאונן ובכה.

רב"צ אמר לו: "אנחנו שנינו באותה ספינה" (אונז בידע זענען אין די זעלבע שיף). "עם כל זאת, תחשוב עלי ותנסה לדאוג לי בדולרים או בשקלים מידידים וכדומה" - ביקש הידיד ולא הרפה. טלפונים לא היו, ופלאפונים וודאי לא.

חלפו שבועיים, ובצהרי יום, בת הדודה של ר' בן ציון מחו"ל, שלא הייתה שומרת תורה ומצוות בקפידה, דפקה בבית של ר' בן ציון והרבנית. "שלום, הגעתי אמש מחו"ל לכמה ימים (מארה"ב, מקום מגוריה), למטרת סידורים מסוימים", ומסרה לר' בן ציון 75,000 דולר מזומן ואמרה: "כסף זה השגתי עבורך, מפני ששמעתי שאתה מאד זקוק לכסף לנישואי הילדים".

ר' בן ציון לקח את הכסף והודה לה. באותו ערב למדנו יחד, ולאחר סיום הלימוד, הוא הלך יחד עם בנו לבקר את הסבתא - על פי הקביעות שלו לבקר את אמו.

אמו התעניינה ושאלה: "בן ציון, מה עם הכספים לדירה?", הוא השיב לה כי בת הדודה מאמריקה הייתה אצלו והביאה לו סכום ענק (של דירה בימים ההם), אמרה לו אמו: "זה לא יכול להיות, כפי הידוע לנו היא לא בארץ ישראל, אולי זה היה אליהו הנביא... ר' בן ציון חיך והשיב לה: "האחרון שאליהו הנביא יתחפש אליו, זו היא..." (כיון שלא הייתה מקפידה כל כך על שמירת המצוות). היא ניסתה להתקשר לפלוגנית מבני המשפחה, להתעניין מתי בת הדודה הגיעה? והאם הגיעה? לא עלה בידה לבדוק והסיפור נשאר עלום.

בסיום הביקור הקצר בבית אמו, ר' בן ציון המשיך מיד לכיוון ביתו של אותו ידיד, ששבועיים קודם לכן ביכה את מר גורלו. הניח סכום כסף גדול של שבעת אלפים וחמש מאות דולר במעטפה. ציווה על בנו לדפוק בדלת, ולתת את המעטפה ביד (היינו סכום 'מעשר כספים' מ-75 אלף דולר שקיבל).

לא לחינם אמר ר' בן ציון: "אינני מספר כי לא יאמינו לי, יאמרו כי אני מדומיין או שקרן".

לא בורחים מיסורים

בשיחה אמר ר' בן ציון לשומעים: הסטייפלער זצ"ל אמר פעם את המדרש בפרשת מקץ: "אמר רבי אלכסנדר אין לך אדם בלא יסורים, אשריו לאדם שיסורים באים עליו מן התורה". וביאר, שהיסורים מוכרחים לאדם, הן לכפרת עוונותיו, והן למען השגת התורה והעולם הבא, והקב"ה שולח אותם בדקדוק עצום מאוד, רק כפי המוכרח לאותו אדם. ועל כך נאמר במדרש "אשרי מי שיסורים באים עליו מהתורה", שכיון שעל כל אדם נקצב יסורים, מי שיש לו יסורים מהתורה - שמתאמץ ללמוד גם בזמנים קשים וגם כשאין לו כח, מורידים לו מקצבת היסורים שהיו אמורים לבוא עליו.

היינו שהצער שבא עליו מחמת לימוד התורה מתוך הדחק וכדומה, אינו צער נוסף לקצבה, אלא שהוא מנכה מהחשבון, והצער הזה הוא גם רווח עצום שאין לתאר שהרי מקבל שכר על הצער - "לפום צערא אגרא", וזהו שאמרו 'אין לך אדם שאין לו יסורים אשרי מי שיסוריו מן התורה'.

(מתוך הספר 'ללא שם')

את התובנה הזאת למדני אבי מורי הכ"מ ביום נשואיי. עברו מאז למעלה משלושים שנה, וכל פעם שאני נזכר בזה, הזיכרון הזה מרים אותי... היה זה שעה לפני המועד הנקוב בהזמנה לחתונה, אבי מורי זצ"ל, ואני אבדל לחיים - החתן, המתנו בבית. סוכם שחמי זצ"ל יבוא עם ההסעה לאסוף אותנו, והנה נקישות בדלת...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', עם הסבר נפלא לשאלה מדוע צריך האדם לשים עצמו כמדבר כדי לזכות לתורה

אומר המגיד מדובנא: אוי שוטה שבעולם, אתה שומר מכל משמר כמה בגדים מיושנים, על מה אתה שומר, על החורים שבגרביים?? הרי באבן אחת תוכל לקנות עשר מזוודות מלאות בגדים חדשים, תשליך את הבגדים המרופטים ומלא אותם באוצר הגדול!!!
על כך אמר דוד המלך: "שֶׁשׁ אֶנְכִי עַל אֶמְרָתָךְ פְּמוֹצָא שְׁלַל רָב" - דוד המלך זועק: התורה משמחת אותי יותר מכל שלל העולם, ממילא אני נוהג בה כמוצא שלל רב, זורק כל הבלי עולם וממלא מתורתך הקדושה. וזה מה שהקב"ה אומר לו: 'אם חיים אתה צריך יסורין אתה צריך, כדכתיב ודרך חיים תוכחת מוסר', בודאי שלדוד המלך הם אינם ייסורים, אבל אנחנו קוראים לזה ייסורים, כי להיפרד ממכמה מנעמי עולם הזה נראה לנו ממש מסירות נפש, כשבפועל צריך להיות שוטה מופלג כדי לוותר על דקות ושעות של לימוד התורה, בשביל קצת גשמיות, בשביל גרביים מחוררות.
האדם נשלח לעולם החולף, בידו לאגור אוצרות גדולים של תורה ומעשים טובים המקנים לו חיי נצח, אבל הוא גם יכול לבזבז אותם על תנאי חיים גשמיים משופרים.
כמובן שהיצר מושך לחיי נהנתנות, האדם הרי רוצה לרכוש תורה וחכמה, אבל כשתנאי חייו הגשמיים מופרעים הוא מתוסכל, הוא מרגיש ייסורים, קשה לו לוותר על התנאים הגשמיים.

חומש במדבר פותח בפסוק: "וַיְדַבֵּר ד' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי". חז"ל הקדושים מתעכבים על כך, מהי ההדגשה של "במדבר סיני", הלא כל התורה נמסרה במדבר סיני, אומר המדרש: "אלא כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר אינו יכול לקנות את החכמה והתורה".
משמעויות רבות למדו רבותינו מהו ה"שים עצמו כמדבר" ודברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר, נראה עוד חז"ל וישלים לנו את ההבנה בדברי חז"ל כאן:
"תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר, שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתן אלא על ידי יסורין, אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא".
רבותינו שואלים: ראשית, איזה מן מתנה היא שגובים עבורה ייסורים, ועוד - למה יגבו תמורתם ייסורים, ויותר מזה, הלא מתנה פירושה שנותנים ללא תמורה, אם משלמים אנו בייסורים אין זו מתנה!
המגיד מדובנא ביאר זאת כדרכו במשל: אדם אחד ירד מנכסיו, מצבו בבית הלך והחמיר מיום ליום, ויחד עמו גם שלום הבית נעכר מאוד, אמר לרעייתו: ארזי לי מזוודה ואצא לעיר הגדולה אולי שם אמצא מקור לברכה. נפרדה ממנו בברכות ותפילות, והוא שם פעמיו אל היער כדי לחצות אותו ולהגיע אל היער הגדולה.
השמש עמדה לשקוע והוא בלב היער, כשקולות חיות הטרף חודרים אל נשמתו, ויחד עמו עולה קצב דפיקות לבו, חיפש מקום להסתתר ומצא נקיק סלע, דחק עצמו פנימה והנה הוא מרגיש שהוא בתוך מערה נוחה וגדולה, נשכב שם לישון בשקט ובבטחה לא אחרי שאטם את הכניסה באבנים מפני אורחים בלתי קרויים.
בבוקר פינה את האבנים לצאת ואז חדרה קרן שמש למערה ומול עיניו מתגלים ערמת אבנים טובות ומרגליות, תכשיטים ושטרות כסף לרוב, הבין מיד כי נקלע למערת שודדי דרכים, ברור אפוא כי חייב הוא לברוח מהמקום במהירות המרבית, אבל אם אבנים טובות ומרגליות לפניו, הלא יכול ליטול מהם ולחזור במהירות לביתו, לחיות עמו את שארית חייו בכבוד, אבל היכן יאחסן את האוצר הגדול? והנה הוא נזכר כי יש לו מזוודה בידו בו ארזה לו רעייתו את בגדיו. פתח אותה ולאכזבתו היתה מלאה עד תום לא היה מקום להכניס כלום, סגר אותה ורק בכיסו מילא מעט אבנים ויצא!

אומרים חז"ל הקדושים: כשאתה ניגש לזכות לרכישת החכמה, תחשוב שאתה חי בתנאי מדבר, מה שיש לוקחים, בלי להתפנק ובלי לנסות להשיג כל הזמן עוד ועוד. רק כך יכול האדם להפוך לכלי מחזיק ברכה, כדי לקבל את התורה הקדושה מהבורא יתברך.

הסיפור הזה קרה כבר לפני עשרות שנים, אבל עדיין המסר ברור. אברך כולל, אב למשפחה בת שמונה נפשות שסבל מכאבי העוני העגום, קיבל לביתו ארגו אוכל לסוכות מארגון חסד - דגים, עוף, מרק, סלטים וחלות - שהספיקו להאכיל את משפחתו הגדולה.

דמעות זלגו על פניו כשראה את המן הזה שנופל עליו משמיים. חצי שעה לפני תחילת יום טוב, הוא שמע דפיקה בדלתו. הוא פתח את הדלת עמדה שם אישה ענייה, מתחננת ל"משהו" ליום טוב; "אולי, אולי תוכל לחלוק איתי אוכל?". "אין לי כמעט מה לתת", ענה האברך. והיא: "כל מה שאתה יכול לתת לי יהיה מציל חיים",

"אשמח לעזור לך", פתח, "אבל אני בעצמי קיבלתי את חבילת יום טוב שלי - בקושי מספיקה למשפחתי". "בוודאי, אתה יכול לתת לאישה ענייה משהו קטן?" היא התחננה. הוא ענה: "אין לי באמת כלום. זו הפעם הראשונה שקיבלנו חבילת אוכל, שיועדה במיוחד ליום טוב. הילדים שלי ציפו כבר זמן מה לאכול חתיכת עוף, להתענג על מרק חם. אני אשמח לעזור לך, אבל הילדים שלי..." הוא אמר.

מלחמה השתוללה בתוכו. מצד אחד, הוא רצה כל כך לעזור לאישה הזו. מצד שני, היה לו כל כך מעט, שאין בו מה לחסוך. הוא היה קרוע בתוך עצמו, עד שהחליט ללכת למקרר ולהוציא את העוף, לחתוך חתיכה ולחלוק אותה עם האישה. כן, כולם היו אוכלים פחות, אבל זה עדיין יותר ממה שהם היו אוכלים אחרת.

הוא ניגש למקרר, פתח את הדלת וכמעט התעלף! שם נלגד עיניו שכב בנו בן השנתיים, כחול בפנים. הוא התגנב איכשהו פנימה, ומכיוון שהיה קטן, הוא השתלב על המדף כשהדלת נסגרה עליו. מיד הזעיקו עזרה, ובתוך דקות מספר הגיע כונן הצלה, שהחיה בנס את הילד. הפרמדזיקים אמרו לו: "רבי יעקב - קיבלת ילד במתנה. עוד חמש דקות, ולא היינו מצליחים להציל אותו".

אברך הכולל בהחלט נתן את העוף לאישה, שמילאה "בעקפיץ" תפקיד בהצלת חיי בנו.

מה עלינו ללמוד מהסיפור הזה? הרבנית מרים שמואלביץ ביקשה מראש הישיבה את תובנתו. ומרן רבי חיים זצ"ל אמר: "ברור שהלקח הפשוט והישר ביותר שניתן להפיק הוא: 'צדקה מצילה ממוות'. על ידי מתן צדקה לאישה המסכנה הזו, עשה אברך הכולל מצווה, שבסופו של דבר זירזה את בנו להינצל ממוות".

אמנם, ידי המחנך הוותיק מקליוולנד, הרב ר' אברהם לייב שינבויש שליט"א (פנינים על התורה תשע"ה, מתורגם מאנגלית), מציעיד את הסיפור להפיק מכאן לקח נוסף - גדול עוד יותר, נכתוב את זה בלשוננו:

"העולם הזה כולו ניסיונות, ואנו חיים בהרגלי החיים שרוב הדברים מובנים מאליהם, איננו קושרים אותם עם ניסיונות כלל, למשל -

'הילדים שלנו!' - לאדם נולד ילד זה נראה לו כל כך טבעי, וזה שלו, לגמרי שלו, אם חלילה קורה אסון, חרב עליו עולמו ויש לו טרוניה על הבורא מדוע הוא נוהג עמו שלא בדרך העולם... ולמעשה חסר לו את התיו הראשוני של היהדות, וכבר זועק איוב: 'מי הקדמני ואשלם' (איוב מא)

אמרו על כך חז"ל: 'רוח הקדש אומרת: מי הקדימני ואשלם, מי קלט לפני עד שלא נתתי לו נשמה? מי מל לשמי עד שלא נתתי לו בן זכר? מי עשה לי מעקה עד שלא נתתי לו גג? מי עשה לי מזווה עד שלא נתתי לו בית? מי עשה לי סוכה עד שלא נתתי לו מקום? מי עשה לי לולב עד שלא נתתי לו דמים? מי עשה לי ציצית עד שלא נתתי לו טלית? מי הפריש לפני פאה עד שלא נתתי לו שדה? מי הפריש לי תרומה עד שלא נתתי לו גורן? מי הפריש לפני חלה עד שלא נתתי לו עיסה? מי הפריש לפני קרבן עד שלא נתתי לו בהמה?'. (ויקרא רבה כז ב)

"וכך אומר הקב"ה לאדם: הבנת? כל מה שיש לך לתת לי, זה מעשר מן המעשר ממה שאני, הקב"ה, נתתי לך! ואם אני נתתי לך את זה, נתתי בפניך עוד כלי לאתגר אותך, האתגרים מגיעים בכל מיני סיטואציות, ופעמים אני מעמיד אותך במבחן, אם אתה ראוי לאתגר הזה שנקרא 'לגדל בן!'.

"אברך כולל זה זכה ל'מבחן אחרון' כדי לקבוע אם הוא ראוי להיות אביו של בנו. 'מבחן סופי' אינו מבחן פשוט. זוהי ההזדמנות האחרונה שניתנה לאדם לתת לו הזדמנות להציל את עצמו - או אחרים הקרובים אליו. אם הוא יעבור את המבחן, הוא זכה בזיכוי, זכות, לכל החיים. אם חס ושלום, חלילה, הוא נכשל..."

"הצעיר שלנו עבר את המבחן והציל את חיי בנו. מה אם הוא לא היה פותח את המקרר?..."

את התובנה הזאת למדני אבי מורי הכ"מ ביום נשואי, עברו מאז למעלה משלושים שנה, וכל פעם שאני נזכר בזה, הזיכרון הזה מרים אותי...

היה זה שעה לפני המועד הנקוב בהזמנה לחתונה, במועד זה תתקיים החופה בע"ה. אמי שתח' כבר היתה באולם, שכן 'מצוות צילומי כלה' המעכבת את חלות הקידושין, כבר תוקנה אז על ידי נשים צדקניות... ומסתבר שאם השוויגער לא תופיע בחלק מהתמונות כשהיא לצד הכלה, גם הכתובה לא תהיה מושלמת... אבי מורי זצ"ל, ואני אבדל לחיים - החתן, המתנו בבית. סוכם שחמי זצ"ל יבוא עם ההסעה לאסוף אותנו, והנה נקישות בדלת...

פתח אבא את הדלת, והנה עומד שם קרוב משפחה רחוק, איש מבוגר, מאלו ששולחים להם הזמנה מבלי שום כוונה שהם באמת יגיעו לחתונה... הוא אמר שלא ידע איפה האולם, והחליט לבוא לביתנו אולי נדע להסביר לו... וגם היה חשוב לו מאוד למסור את המתנה שלו בידו של החתן, כדי שלא תיאבד בין המתנות... כן, מדובר בזקן שמחפש בשוק הפשפשים מציאות, הוא קיבץ סכום מסוים מחמש דוגמאות, וכל אחד ואחד מהפריטים הכלולים בו היה נגוע בחלודה... אבי הכניס אותו לביתנו, במחילה, אבל הריח שנדף מבגדיו שניקה אותם עם בניין... לא היה מהמשופרים...

שמעתי מהדרשן הנודע הרב זכריה וולרשטיין שליט"א מעשה נפלא: באחד מבתי האבות בארה"ב, היה שם זקן אחד שדר בחדר נפרד לבדו והכל התנהל על מי מנוחות. ויהי היום ושאלו אותו אם הוא מסכים שישכינו איתו יחד זקן נוסף בחדרו עד שימצאו לו מקום בחדר אחר. האיש השיב: "הן", אולם מה מאוד חשכו עיניו כאשר גילה כי הזקן שהביאו לחדרו, הוא אדם ממורמר ואינו מפסיק להתרגז על כל העולם ולקלל את כל הנקרה בדרכו

הגה"ח רבי שמעון שפיצר שליט"א על הלבנת פנים וחסד עם הבריות

אחד של חוסר מחשבה הצליח יהודי עלום זה להמיט עליו הרס
כזה ולהחריב עליו עולמו - היש תרופה למכאובו?
מעשה זה ודומיו מסמרים שערות ראש, שהרי ברור לגמרי שאין
יהודי שרוצה לצער כל כך את אחיו מישראל, ואף יהודי זה בוודאי
לא נתכוון לעולל למלמד זה את מה שעולל לו, אלא שפזיזותו
וחוסר המחשבה שלו הביאו אותו לידי כך. ובכן, ישאל כל אחד:
היאך אוכל למלט נפשי מלצער יהודי, והלא בזמנינו כמעט ואי
אפשר להימלט מכך.

מדוע אירע לי דבר כזה והרי לא התכוונתי כלל

ונראה שהתשובה לכך היא על פי מה שאמרה תורה "והתקדשתם
והייתם קדושים", וכפי שפירש האור החיים הק', שהרי בין כך
אין האדם יכול התקדש לבד, ואם כן עליו להתקדש, רק מעט
והקב"ה יעשה את השאר יתרגל אפוא האדם לעשות את שלו
על-פי התורה, ואז הקב"ה יסייע בעדו שלא ייכשל בלשונו ואף לא
במעשה אצבעותיו לפגוע חלילה בכבודם של אחרים.

..לצער יהודי הוא מן הדברים החמורים ביותר, ונפרעים עליו מיד,
וכדאיטא במסכת בבא מציעא (נט, א): לעולם יהא אדם זהיר
באונאת אשתו, שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה". ופירש
רש"י: אונאתה מצויה - אונאתה קרובה לבוא, פורענות אונאתה
ממהרת לבוא.

צא וראה עד כמה חמורה הלבנת פני חברו ברבים, עד שאנשים
מעדיפים לעזוב את ארצם ואת מולדתם ואת בית אביהם ובלבד
שלא לסבול את הבושה, והלא עזיבת הארץ והמולדת ובית האב
נחשב, מחמת גודל הקושי לעשותו, כאחד מעשרה הניסיונות
שנתנסה בהם אברהם אבינו ע"ה.

והנה עבירה חמורה זו, עד כמה שהיא חמורה, נעשית בימינו
חמורה פי כמה וכמה, כי בעוד שפעם המלבין פני חברו ברבים היה
הדבר מתפרסם בין עשרה אנשים או בין מאה אנשים, כיום הוא
מתפרסם בבת אחת בין מאות אלפי אנשים ואין אדם זה שנתבייש
יכול להתחבא כמעט בשום מקום מחמת הבושה, כי לאן שיפנה
יתלווה אות הקלון עמו.

מעשה מסמר שערות ראש

הא לפנינו מעשה נורא שאירע בימים האחרונים: מלמד דרדקי
אחד, ירא שמים ואציל נפש, נהג להסיע את הילדים לאחר
תלמודם באוטובוס ולהשיבם לבית הוריהם. יום אחד קרה מה
שקרה ובטעות עלה עם האוטובוס על המדרכה שבצד הכביש.
עמד שם יהודי אחד, ומבלי לחשוב פעמיים, צילם את המקרה
ופרסם אותו בשער בת רבים. התמונה נפוצה לכל עבר והגיעה עד
למשדרי חדשות העולם אשר נטלו אותה בזרועות פתוחות וצווחו
צווחה מזויפת.

הגיע הדברים לידי כך שהמלמד סולק מעבודתו ונותר ככלי מלא
בושה וכלימה. לאחר מעשה נודע שיהודי זה יש לו בן חולה בביתו
ושהוא סובל מרורות ממנו, ושלא שפר עליו גורלו כלל, והנה ברגע

אותם חשופים תחת כיפת השמים. שלח ה"אמרי אמת" להביא לפניו את החסיד. בבואו, דיבר רבו על לבו ואמר לו: "ראה נא בני, הן אתה משופע בממון ואילו משפחה זו ענייה היא. השאירה אפוא בדירתך אע"פ שאינה משלמת דמי שכירות?".

בשמעו את דברי רבו, בא אליו בטענה: "אמנם ידעתי שצריך לפרנס משפחה זו, אבל מדוע יושלך הכל עלי? למה לא ישתתפו כל החסידים במצוה. חשובה זו, כאשר כל אחד יתן עבודה כמה מטבעות?".

השיב לו ה'אמרי אמת': הן, אתה צריך לסבול את הכל, והביא לך ראיה ממסכת גיטין, שם איתא (פ"ד מ"ה): מי שחציו עבד וחציו בן חורין כגון עבד של שני שותפים ושחררו אחד מהם, עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי בית הלל.

כי אם נקלעה מצוה לידך, סימן הוא מן השמים שהמצוה שייכת אליך ושאתה צריך לקיימה לבדך בשמחה ובטוב לבב.

כמה פעמים אנשים מתאוננים על שנפלו עם שכן מסכן

כמה פעמים אנשים מתאוננים על שנפלו עם שכן מסכן שצריך לסעודו ולתמוכו, ולהקדיש זמן הרבה לו ולבני ביתו. ולפעמים אף מביעים את צערם בקול: למה דווקא אנו צריכים להתעסק בו? שיתעסקו בו העסקנים! או שילך לגור במקום של אנשים מעין אלו! כאן גרים אנשים בריאים ושמחים שאים זקוקים לסיוע! יידעו שאינם אשמים בכך, אלא אדרבה זיכו אותם מן השמים במצוה גדולה זו - לשמח בניו של מקום.

סוף דבר: המאמין בהשגחה פרטית, חייב להאמין, שאם אנה הקב"ה לידו מצוה מעין זו, הגם שאיננה מצוה קלה ודורשת שעות רבות של יגיעה. שייכת מצוה זו אליו. ויותר מכך יש לו להאמין, שאם היא שייכת אליו, כל שלא ימלא את שליחותו ולא ישמח אנשים אלו, יחשב לו במידה מסוימת כאילו גזל מם את שמחתם. עכ"פ הרואה את חבריו או את שכניו זקוקים למילה טובה, יגש אליהם לחזקם ולעודדם וירעיף עליהם מברכות פיו, ואזי תהיה לו שמירה מעולה מאת ה' להינצל מכל מלצר אחרים כאמור.

לפעמים נדרש מן האדם הבא לשמח את הנדכאים לוותר מהרוחניות שלו, כגון מזמון לימודו וכדו'. אך על זה כבר דיבר בקדשו הרה"ק מרוז'ין זיע"א, שזה נקרא מסירות נפש אמיתית. מסירות נפש איננה רק למסור את הגשמיות, אלא גם למסור את הרוחניות. כשהאדם מאיר פניו לאחרים ומשמח אותם, הוא משמח את המקום ב"ה, ואם כן ראוי שיעסוק בזה גם על חשבון הרוחניות. לא לחינם אמרו: "יענעמס גשמיות אין מיין רוחניות" [הגשמיות של זולתי, היא הרוחניות שלי].

עלינו לזכור שבאנו לעולם כדי לעשות רצון קוננו ולא כדי להגיע לאיזה יעד מסוים, ולכן מותר לנו להפסיד לפעמים גם מהרוחניות שלנו, כל שנעשה את המוטל עלינו בהוראה מגבוה.

מי שנותן דרור לפיו ומדבר בלי חשבון, הרי הוא מוציא את עצמו משמירתו של הקב"ה, ואז כשתצא תקלה מפיו, יכה על לבו על חטא וישאל: "מדוע אירע לי דבר כזה והרי לא התכוונתי כלל לעולל את מה שעוללתי?". אבל מי ששומר את פיו ולשונו ומחשב כל דיבור שהוא מוציא מפיו אם הוא עומד בכללי ההלכה, אזי הוא נמצא תחת שמירתו של הקב"ה וינצל מכל מכשול.

הרוצה לעשות את המוטל עליו כדי להיות תחת שמירתו של הקב"ה, מלבד מה שהוא צריך לחשב מה שהוא מוציא מפיו ומה שהוא מפרסם לאחרים, שזה בבחינת סור מרע, הוא צריך גם להרבות בעשה טוב, דהיינו להאיר פנים לאחרים ולהכניס שמחה בלבבות אחרים, אם זה בדברי חיזוק ועידוד ואם זה במעשי חסד.

במסכת תענית (כב, א) איתא: רבי ברוקא חוזאה היה מצוי בשוק של "בי לפט". היה אליהו הנביא מצוי אצלו שם. אמר לו רבי ברוקא לאליהו: האם יש בשוק זה אדם שהוא בן עולם הבא? אמר לו: לא, אין כאן אדם כזה... בינתיים הגיעו לשוק שני בני אדם. אמר לו אליהו לרבי ברוקא: אלו בני עולם הבא הם. הלך רבי ברוקא אליהם. אמר להם: מה מעשיכם? אמרו לו: אנשים בדוחים ושמחים אנחנו, ואנו מבדחים בני אדם עצובים.

בדחן אמת כיצד

והנה כיום נוהגים לכנות לאלו המתבדחים כל היום בשם "בדחנים" ושמחים אותם על ראש כל הר וגבעה, ואף מראיינים אותם פעם אחר פעם, כשהם משמיעים את התרגשותם מזה שהם זוכים לשמח אנשים ולקנות לעצמם עולם הבא. לא באנו ח"ו לזלזל בהם ובעולם הבא שלהם. אבל וכי לזה נתכוונו בני העולם הבא במעשה דרבי ברוקא?! אין ספק שאלו הנחבאים אל הכלים אשר בכל רגע פנוי שלהם משמחים אנשים חולים ומדוכאים ומראים להם פנים שוחקות ומקשיבים לצרותיהם ואומרים להם מילים טובות הממלאות את נפשם באושר ותקווה, הם המה בני העולם הבא האמתיים.

הבה ונתבונן! האומר מילתא דבדיחותא לחברו, לכמה זמן זה ישמח אותו? אולי לכמה רגעים. לא יעבור זמן רב והלה ישוב לחבילת צרותיו וישכח ממה שאמר לו הבדחן. לעומת כן, הנותן מחמאות פיו לחברו, הלא אלו יתלוו אליו במשך ימים ושנים, וכל אימת שייזכר מהן, תעבור על פניו רוח של חיות וזיקוף את קומתו. אמור מעתה: זה השני נקרא משמח אלוים ואנשים.

בגור היה חסיד אחד שהיו לו דירות להשכרה

בגור היה חסיד אחד שהיו לו דירות להשכרה. בין השוכרים שלו היתה משפחה אחת שלא שילמה דמי שכירות במשך תקופה ארוכה מאוד והאיש שקל לסלקה מן הדירה. בא אבי המשפחה אל רבו של המשכיר, הרה"ק ה'אמרי אמת' מגור זיע"א, והתאונן בפניו על האיש שרוצה לזרוק את כל בני משפחתו מן הבית ולהותיר

היו יהודים רבים במשך כל הדורות שרצו לשבת כל היום על התורה ועל העבודה ולהיעשות לגדולי עולם, אך בפועל ויתרו על רצונם ונדדו בין הערים והעיירות כדי לקבץ נדבות ליתומים ואלמנות או כדי להקים ישיבות ובתי תלמוד לישראל, בידעם שזה מה שההגחה הועידה עבורם. הקב"ה אין לו רשימה של יעדים שבני העולם התחתון צריכים למלאותם, הוא מבקש רק שנעשה רצונו.

שמעתי מהדרשן הנודע בשערים

הרב זכריה וולרשטיין שליט"א מעשה נפלא

שמעתי מהדרשן הנודע בשערים הרב זכריה וולרשטיין שליט"א מעשה נפלא - מעשה ומוסר השכל בצדו: באחד מבתי האבות בארה"ב היו הזקנים דרים שניים שניים בכל חדר. היה שם בבית האבות זקן אחד שפעל אצל ההנהלה להשכין אותו בחדר מיוחד רק לו, וניאותו לו, כך דר לו זקן זה בחדר נפרד לבדו והכל התנהל על מי מנוחות. ויהי היום ובאו להודיע לו כי יהודי נוסף הצטרף לדיירי בית האבות ואין מקום פנוי עבורו. שאלו אותו אם הוא מסכים שישכינו אותו יחד עמו בחדרו עד שימצאו לו מקום בחדר אחר. האיש הררה מעט והשיב: "הן", בסברו שיתרום מעט מעצמו למען זולתו וייטב לו.

אולם מה מאוד חשכו עיניו כאשר גילה כי הזקן שהביאו לחדרו, הוא אדם ממורמר ואינו מפסיק להתרגז על כל העולם ולקלל את כל הנקרה בדרך. התקשר האיש אל ההנהלה ואמר להם: "עשו לי טובה! לא לזה התכוונתי ואינני מוכן שישאר בחדרי". הללו סברו וקיבלו והודיעו לו שלמחר יבאו להוציא את הזקן השני מחדרו.

ויהי בלילה ההוא, בטרם הלכו להיפרד זה מזה, שוחחו שני הזקנים יחדיו. אמר הראשון לשני: "מה אתה נרגז כל-כך? העולם אינו גרוע כל-כך כמו שאתה סבור!" השיב השני: "אם היית יודע את מצבי, היית רוגז יותר ממני". אמר הראשון: "מה לך מדבר? מצבי גרוע משלך! אתה צועד על גרליך ואני כבר צריך להתנועע בכסא גלגלים". אמר השני: "לא כי, מצבי גרוע משלך. הבט בעיני ותראה". הביט הראשון בעיני השני ונחרד לגלות כי הוא סומא בעיניו. "זה כבר עשר שנים שאינני רואה מאומה" - בכה השני. "אין לי שום קשר לעולם החיצון ואני מרגיש כמת".

נתעוררו רחמי הראשון על השני, פנה אליו ואמר לו: ראה נא, למחר יעבירו אותך לחדר אחר, אבל ברצוני השכם בבוקר, לפני שאנו נפרדים, לגשת אתך אל החלון ולהמשיל לך לפרטי פרטים מה אני רואה מבעד לחלון עד שתראה הכל בדמיון כאילו היית רואה אותם בעיניך... השכם בבוקר. הראשון לקח את השני אל החלון והתחיל להמשיל לו מה הוא רואה: "הנה יהודי אחד רץ לאוטובוס ומחזיק ביד ימינו את בנו הקטן. והנה חתול קופץ על הספסל וכן הלאה". במשך חצי שעה תיאר בפניו מה הוא רואה על כל פרטיו ודקדוקיו. כשגמר, נעשה השני מלא חיות. הוא פתח את פיז ולא הפסיק להרעיף על בן שיחו מלים של שבח והודיה עבור

שתיאר בפניו את המתרחש בעולם החיצון. "כבר עשר שנים שלא הרגשתי מחובר כל-כך לעולם. אני מרגיש עתה כאילו החזרת לי את ראייתי".

בראות הראשון מה עלה בידו לעשות במחצית השעה בלבד, אמר לשני: "אתה נשאר בחדרי, איך הולך לשום מקום, ואני אגש עמך כל יום בבוקר אל החלון ואתאר פניך בדיוק רב כפי שתיארתי לך היום מה אני רואה מבעד לחלון". נשאר שניהם יחד בחדר, וכך היה הראשון ניגש עם השני כל יום אל החלון ומתאר לו כל פעם מה נעשה עם האב שצועד לאוטובוס. פעם נפל ושבר את רגלו. פעם שכח את האוכל שלו ובתו רצה אחריו להביאו לו, וכן הלאה. כך נמשך הדבר זמן רב, עד שיום אחד התעורר הזקן הסומא וכשסבב אל מיטת חברו וביקש ממנו שייגש עמו אל החלון כמדי יום, לא הגיעה אליו שום תשובה. לאחר כמה ניסיונות להעיר את חברו, הזמין את אנשי בית האבות... הללו באו והודיעו לו בקרירות שבאמצע הלילה שבק חיים לכל חי, הסומא החל לצעוק במר לבו: "אנא הסתכלו מבעד לחלון והודיעו לי מה עם האב הצועד אל האוטובוס". האנשים החלו לצחוק ושאלו אותו: "על איזה חלון אתה מדבר? הלא החלון בחדר זה צמוד לקיר אבנים ואין רואים בעדו כלום". "אבל איך יתכן" - צעק האיש. "הלא כל יום היה המנוח ניגש עמי ומתאר בפני את מה שהוא רואה מבעד לחלון". עד מהרה נודע לכל, שהזקן המנוח היה מתאר לו דברים על-פי דמיונו, וכל זה כדי לשמחו ולהעניק לו הרגשה של חיבור עם העולם החיצון.

הסומא פרץ בבכי: "הלא כעת נלקח ממני מאור עיניי בשנית ואני אנה אני בא... כסבורים אתם שהמנוח היה בשר ודם?! אם היה יכול לברוא רחוב מקיר אבנים, אינו בשר ודם, אלא מלאך..."

אמת לאמיתה כיצד

יבואו ושאלו: היאך היה מותר לו לשקר? התשובה היא: אדם זה לא זו בלבד שלא הוציא שקר מפיו, אלא אף אמר את האמת לאמיתה, כי באופן כזה השינוי מן המציאות זהו האמת האמיתית. וכן היה הגה"צ רבי אביגדור מיללער זצ"ל מרבה לדבר בענין זה, והיה אומר שאמת אין פירושה מה שנדמה לנו כאמת, אלא מה שהקב"ה רוצה - אמתותו של הקב"ה.

וכבר אמר הגאון רבי יעקב קאמינצקי זצ"ל: מטעם זה ניסה הקב"ה את האבות בהיפך מידותיהם, כגון אברהם שהיה מידת החסד ניסה אותו בשחיתת בנו, ויעקב שהיה מידת האמת ניסה אותו באמירת אנכי עשך בכורך, כדי לבדוק אותם אם מידותיהם נובעות מתכונותיהם או מעשיית רצון הבורא. ואכן עמדו איתנים בניסיונותיהם ונודע הדבר שמידותיהם נובעות מעשיית רצון הבורא. ומעשה אבות סימן לבנים לנהוג כן אף אנו, לשמח את זולתנו בכל מה דאפשר, ובכך נזכה לשמירה מעולה מאת הבורא יתברך שמו שלא להיכשל בגרימת צער ח"ו לאנשים מישראל.

(קטעים מלוקטים מתוך הספר הביניי - פסח שבועות)

באחד הימים אירחתי בביתי את הרב חיים הורביץ שליט"א, כיתה ה' בתלמוד תורה "תורה ודעת" בכרמיאל. התלמידים באו להיבחן על חלק מפרק "אלו מציאות" "את חטאי אני מזכיר", פתחתי בשאלה שאינה הולמת סגנון של רב. וזו שאלתי: "האם למצוא מציאה זה כ"ף?"

רבה של כרמיאל הגאון רבי אברהם מרגלית שליט"א על ההכנות לקראת מתן תורה והזכות 'לגילוי אליהו'

השבת מסתיימת, מתיישבים לסעודת מלוה מלכה. נו, עכשיו ודאי יופיע אליהו הנביא, הרי זה 'הזמן שלו!' אבל לאכזבתו של האורח לא ארע דבר. לא נותרה בידו ברירה. ארז האיש את מטלטליו, עלה על הכרכרה וחזר לעירו במפח נפש. אך האיר הבוקר, והיהודי רץ אל רבו בשברון לב. רבינו, הושיעה! עשיתי ככל אשר צויתני בהידור רב, הוצאתי דמים מרובים, טרחתי טירחה גדולה, אך למרות הכל לא זכיתי לגילוי אליהו. חשב הרב לרגע ואמר, צריכים אנו לעשות 'פסק זמן'. נמתין זמן מה ונראה כיצד עלינו לכלכל צעדינו, כדי שבאמת תזכה לגילוי אליהו.

להיות אליהו בעצמך

עבר חודש, עברו חודשיים. היהודי כבר חסר סבלנות. נכנס אל רבו ואמר, הנה, עבר די זמן. מה עושים עכשיו? אמר הרב, אתה צודק, כה תעשה: "קח בידך סכום כסף, ארוז מזוודות ושים פניך שנית לאותה בקתה". אמר האיש, והלא כבר ניסיתי ולא עלה ביד? נענה הרב: "הלא ביקשת את עצתי, זה מה שאני יכול ליעץ לך לעשות..." נו, אם הרב אומר - לא מערערים. הצטייד האיש כראוי, ואף מעבר לכך, ונסע אל העיירה. בצהרי יום שישי הגיע אל אותה בקתה דלה, ונעמד מאחורי הדלת.

נפתח בסיפור שקראתי לאחרונה. מי מאתנו אינו רוצה לראות את אליהו הנביא? כל אחד רוצה. כל יהודי חפץ ומשתוקק לזכות לגילוי אליהו. ובכן, יהודי אחד בא לרבו ובפיו "בקשה צנועה". רוצה הוא לראות את אליהו הנביא. הרב ניסה להניא אותו. "כדאי לך לרדת מהרעיון. זה לא בשבילך, לא בדרגתך, גם לאנשים גדולים קשה להגיע לכך". אבל האיש מתעקש. "זו משאת חיי. אני מוכן לעשות לשם כך כל שידרש ממני".

אמר הרב, אם כן אפוא - זאת עשה. קח לך סכום גדול של כסף, הצטייד במזוודות מלאות אוכל משובח, בשר ודגים וכל מטעמים, וסע לעירה פלונית. שם, בקצה העיירה, ישנה בקתה דלה בה מתגוררת משפחה יהודית, עניה מרודה. בקש מבעל הבית להתאכסן אצלו בשבת, ובעזרת ד' תזכה לגילוי אליהו. שמח היהודי מאד. ערך את ההכנות ככל אשר ציווהו הרב ואף יותר, ואז עלה בהתרגשות על מרכבתו ונסע אל העיירה, ואכן, כפי שאמר הרב, בקצה העיירה עומדת בקתה מטה לפול. דפק על הדלת. בעל הבית פותח ומציע את עזרתו.

אומר היהודי, חפץ אני להתאכסן אצלך בשבת. מביט עליו בעל הבית בעינים תמהות עד מאד. להתאכסן אצלנו? הלא אין לי אפילו פת במלח כדי לזון את בני ביתי הרבים, כיצד אוכל לארח אותך? אמר היהודי, אל דאגה, כל צרכיך - עלי. הבאתי איתי מאכלים ומשקאות ביד נדיבה, יספיק לכולנו ברווח לכל סעודות השבת, ואף למלוה מלכה.

שמח בעל הבית, שמחה המשפחה, הלואי שיבואו כל שבת כאלו אורחים.

השבת עברה בטוב ובנעימים. בני הבית היו שמחים ומאושרים. כאלו סעודות לא ראו מאז נהיו לגוי. מנה ראשונה, אמצעית, סופית ואף אחרונה. הכל בשפע, הכל טעים ומיוחד.

אך האורח שלנו אינו רגוע. הוא מחפש ובולש, מהיכן 'יצנח' אליהו הנביא? שמא יכנס מהחלון, שמא דרך התקרה? אך דבר לא ארע. ואולי בעל הבית עצמו הינו אליהו הנביא? לא יתכן. מדובר באדם פשוט מאד, בקושי יודע לברך ברכת המזון.

למבצע 48 שעות הגדול

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 288 ש"ח

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה

הכרך החדש של שו"ע

בהוצאת 'דרשו'

שווי המתנה בחנויות 574 ש"ח

שעבוד לא היה

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 312 ש"ח

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה

ספר 'המפתח'

על 'משנה ברורה'

הכרך החדש של שו"ע

בהוצאת 'דרשו'

שווי המתנה בחנויות 637 ש"ח

הרה"ג ר' שלמה רענן התקשר אלי ואמר לי: "תשמע ר' אליעזר, אני צריך שתעשה לי טובה ותיגש למרן שר התורה, כדי לשאול אותו שאלה בשמי, את השאלה ששאל התורם שלי מלוס אנג'לס..."

מגיד המישרים הג"ר אליעזר יוטקובסקי,
בשיחה מרתקת על אור התורה ועל ההתרחקות מדבר שקר

"בְּמִדְבַר סִינַי" (במדבר א', א')

היה זה לפני מספר שנים. הטלפון שלי צלצל ועל הקו היה הרה"ג ר' שלמה רענן, אחד מגדולי העוסקים בתחום הקירוב בדורנו, מקים שיעורים, מדרשיות, בתי כנסת ועוד ועוד פעילויות כהנה וכהנה בכל רחבי הארץ.

"תשמע ר' אליעזר, אני צריך שתעשה לי טובה, ותיגש למרן שר התורה, כדי לשאול אותו שאלה בשמי..."

הסכמתי בשמחה, ועשיתי אוזני כאפרכסת, כדי לשמוע מה השאלה שאותה אני אמור להציג בפני מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל.

התברר שהוא נמצא כרגע בלוס אנג'לס לצורך גיוס כספים, ושם הוא פגש יהודי יקר ותומך תורה, שמוכן לקחת על עצמו מימון של פרויקט משמעותי. הרב רענן הציע לו להקים מסגרת תורנית ביפו, אזור שאין בו כמעט פעילות של יהדות, משפחות פשע משפיעות מאוד על הרחוב כולו, המצב הרוחני שם מזעזע בכל קנה מידה, שם, בתוך כל החושך הרוחני הזה, רוצה הרב רענן להקים כולל אברכים שיבואו מהסביבה הקרובה והרחוקה, וילמדו שם יום יום.

"מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך", ציטט הרב רענן את מאמר חז"ל באוזנו של העשיר מלוס אנג'לס. "אתה גם תזכה להחזיק אברכים לומדי תורה, וגם להאיר את כל האזור באור התורה הקדושה, ולדחות הרבה מן החושך השורר שם כיום!"

אבל הגביר האמריקאי לא התלהב כל כך: "זה נשמע טוב", הוא הודה, "אבל אני רוצה להבין... מי אומר שכדי לדחות הרבה מן החושך צריכים להדליק את האור דווקא באותו אזור? אולי נפתח כולל בקריית ספר, זה יהיה הרבה יותר זול, והתועלת אותו הדבר. וכי יש הבדל אם לומדים תורה בקריית ספר או ביפו? האם בגלל שהאור הזה בוקע מקריית ספר הוא מנוע מלהאיר את יפו? מי קבע את זה? הרי מדובר באור רוחני, זה לא עובד כמו דברים גשמיים. ההשפעה שלו היא בכל העולם, אולי אפילו במידה שווה..."

הרב רענן סיים להציג בפני את צדדי השאלה והוסיף: "האמת שאין לי מה לענות לו. אני בטוח שהצדק איתי, אבל הוא שואל אותי שאלה טובה 'מי אומר?', ולכן אני רוצה שתשאל את מרן הגר"ח קנייבסקי, ואם הוא יענה כמוני, אוכל להשיב לי מי אומר, גדול הדור אומר!"

ניגשתי בחיל וברעדה אל מרן זצ"ל, ושאלתי אותו את השאלה. הוא השיב על אתר תשובה חדה וברורה: "אם הוא רוצה להאיר את החושך

ביפו, עליו להקים כולל אברכים שילמדו דווקא ביפו!"
העשיר האמריקאי קיבל את התשובה, והכולל קם והפך לעובדה מוגמרת.

והאמת, חושבני שאפשר לראות בחוש שזה אכן עובד כך. הסתובבת י רבות ברחבי העולם כדי לגייס כספים לפעולות של הרבצת תורה וגמילות חסדים, ושמתי לב לתופעה מעניינת: קהילות יהודיות שהיתה שם פעילות תורנית, ישיבה וכולל אברכים וכדו', לא רק שהחזיקו מעמד לאורך שנים, אלא שהן גם הוסיפו לפרוח ולהתפתח עוד ועוד. לעומתן, במקומות שבהם לא היתה פעילות כזאת, הקהילה היהודית שם הלכה ושקעה עד שלא נשאר ממנה זכר.

דוגמה לכך אפשר למצוא ביהדות ברזיל. לפני עשרות שנים היו קהילות של יהודים שומרי תורה ומצוות בכמה וכמה ערים בברזיל, אבל רק בסאו פאולו היתה פעילות תורנית ערה. כל הקהילות האחרות שלחו את הילדים שלהם ללמוד בישיבה בסאו פאולו או במדינות אחרות. ומה קורה שם היום, עשרות שנים אחרי? מכל הקהילות האחרות לא נשאר כמעט זכר, והקהילה החרדית בסאו פאולו מתפתחת ופורחת. כך אפשר לראות במקומות רבים אחרים בעולם. זה לוקח עשרות שנים עד שרואים את ההבדל, אבל אחרי שחולפות השנים הללו, רואים את ההבדל בבירור, הוא ממש זועק מעצמו.

אחרי השואה, כשהגיע הסדר השילומים עם גרמניה, התבקשו ניצולי השואה להצהיר הצהרות שונות שלפיהן נקבע מה גובה הפיצוי שיינתן להם. הרב שרייבר גילה שמי שנמלט מהאזור בו התגוררה משפחתו עד תאריך כך וכך, זכה לפיצוי נמוך, ומי שנמלט משם החל מהתאריך הזה והלאה, יקבל פיצוי גבוה יותר פי עשרה.

התאריך בו נמלט הרב שרייבר עצמו, היה קרוב מאוד לקו המפריד בין הפיצוי הגבוה לזה הנמוך. הוא יכול היה לשנות מעט מן האמת, לספר שהוא נמלט שלושה או ארבעה ימים אחרי, ולהרוויח פיצויים גבוהים יותר באופן משמעותי, לכל ימי חייו.

אבל יש כאן שאלה: האם מותר לשנות מן האמת בשביל הרווח הכספי הזה?

ניגש הרב זצ"ל עם השאלה המורכבת הזאת אל הרב מברסקי, שענה לו חד וחלק: אין זה מחובת ההשתדלות לשנות מן האמת כדי לקבל כסף!

עלילה שפלה

אגב הדברים נציין מעשה שמואב בספר 'מדבר שקר' (בעמ' קמח), שפעם ניגש הגה"צ רבי אליה לופיאן לפני העמוד בתפילת שבת, וכשהגיע למילים 'וטהר ליבנו לעבדך באמת' התלהב מאוד ושג "וטהר ליבנו". אחרי התפילה ניגש אליו הגה"צ רבי צבי הירש ברוידא שהיה שם, ואמר לו: "בקלם היו שמים את הדגש על המילה 'באמת'..."

מרוץ קודש הקודשים הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, כשהיו באים אליו ילדי ישראל לפני בר המצווה שלהם להתברך מפיו, והיו מבקשים ממנו שינחה אותם במה כדאי להם להתחזק, הוא היה אומר שיקפידו להתרחק מאוד מהשקר.

ונסיים במעשה מופלא מהגאון רבי שמואל קעלין זצ"ל, בעל המחצית השקל, שהיה מקורב מאוד למושל עירו, שהיה נוהג לשוחח איתו ולהתווכח אתו בעניינים שונים.

באותה עת היו פורצות מפעם לפעם עלילות דם חמורות נגד היהודים, שמשתמשים כביכול בדם של ילדים נוצריים לצורך אפיית המצות. אותו מושל היה מעלה את הטענה הזאת בפני המחצית השקל' שבכל פעם הוכיח לו באותות ובמופתים עד כמה העלילה הזאת שקרית ומופרכת.

עד כדי כך הצליח רבי שמואל לשכנע את המושל, עד שהמושל בעצמו הצהיר בהן צדקו, שאם חלילה וחס תהיה עלילת דם על היהודים בעירם, הוא יהרוג את המעלילים, ויזכה את היהודים באופן מיידית בלי שיהיה צורך בכלל לחקור ולדרוש.

ויהי היום, באחד מערבי הפסחים, והנה נמצא שייגץ מת ב... חצר ביתו של רבי שמואל עצמו. כששמע על כך המושל הוא התרתח, ואיכשהו הגיע למסקנה שרבי שמואל קעלין כנראה הכין מראש את הקרקע, ופיתה אותו להאמין שהעלילות הללו הן שקר מוחלט, בזמן שהוא עצמו, המחצית השקל' שוחט ילדים נוצריים לצורך אפיית מצות...

כמובן שאסרו את רבי שמואל בנחושתיים, והעמידו אותו למשפט. המושל הצהיר שאם ימצא אשם, לא רק שיהרגו את רבי שמואל עצמו, אלא גם את כל נכבדי הקהילה היהודית בעיר, ואת כל יתר

בפסוק הראשון בפרשתנו, מובא שהקב"ה דיבר עם משה באחד לחודש השני... פעם ראיתי יהודי שישב בבית הכנסת ביום שני של פרשת במדבר, וכששמע 'באחד לחודש' החווירו פניו ורעדו ידיו בפחד וחרדה... שאלתי אותו מה קרה, והוא הסביר לי שיש אנשים שכשהם שומעים את המילים "באחד לחודש", הם מיד נזכרים בצ'קים שעליהם לפדות, או שעומדים להיפדות מהחשבון שלהם בבנק בראשון לחודש... הוא הוסיף ואמר שאם הבעל קורא היה אומר "בעשרים לחודש", לא בטוח שהוא היה נשאר אדיש...

ובכן, מעשה שהיה כך היה: פעם בא אלי יהודי יקר שקיבל צ'ק מיהודי אחר, בתמורה לעבודה שעשה עבורו.

הצ'ק היה דחוי עד לאחד לחודש הרביעי לשנת הכספים 2016, ולכן אותו יהודי הניח אותו בצד ושכח ממנו. לימים, הוא חיפש איזה מסמך במגירה שלו ופתאום מצא את הצ'ק. עיון קל בצ'ק גילה לו שכבר עברו יותר משישה חודשים. הוא נמצא בעיצומו של החודש ה-11, והצ'ק איבד את התוקף שלו.

הוא הסביר לי שהוא חושש שאם יפנה לאותו אחד שנתן לו הצ'ק, הלה ידחה אותו בקש, ייקח את הצ'ק כדי לתקן, ומי יודע מתי יחזיר לו אותו, אם בכלל.

עלה בדעתי פתרון מעניין. הצ'ק ניתן לתאריך ה-1,4,2016, אם ניקח עט בצע דומה לזה שבו נכתב הצ'ק, ונוסיף 'גג' קטן לספרה 4, לחבר את שני הקצוות העליונים שלה, מה נקבל? היא תיראה כמו הספרה 9, וממילא הצ'ק יחזור לחיים למשך חמישה חודשים נוספים.

אבל הפתרון הזה אינו פשוט כלל ועיקר. האם מבחינה הלכתית מותר לעשות דבר כזה? לגבות חוב באמצעות מעשה רמייה? הרי יש כאן ממש זיוף התאריך.

שאלתי את הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א, שהשיב לי שמצד החיוב הממוני הרי החיוב לא פקע כשעבר הזמן. לכן זאת לא שאלה של 'חושן משפט' אם מותר לקחת את הכסף או לא.

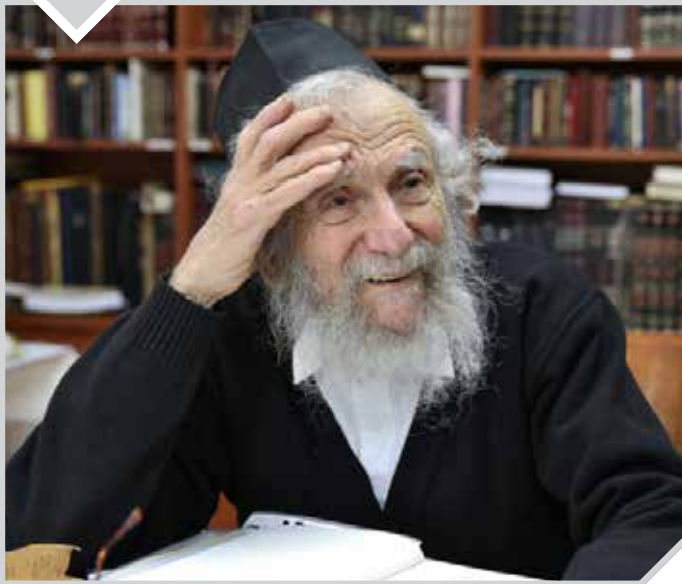
הבעיה היא שיש כאן 'מדבר שקר תרחק', ולכן פסק הגר"ע פריד, שאם מדובר באדם סביר שאפשר לבקש ממנו לתקן את הצ'ק ולהאריך את תוקפו, עדיף, אבל אם יש חשש שבגלל זה ילך הכסף לאיבוד או שיקשה עליו מאוד לגבות את התשלום, יש צדדים בעניין, וכמובן שכל אחד צריך לשאול את רבותיו כיצד לנהוג הלכה למעשה. אבל כאן אנחנו נכנסים לעוד שאלה שבה התחבטתי שנים רבות קודם לכן. מה קורה כשראובן נותן לשמעון צ'ק על סך של 3,000 שקלים, ושמעון מעביר אותו ללוי. בבנקים מקובל לדרוש ששמעון יחתום על גב הצ'ק. רבים נוהגים בכזה מקרה לגשת הצידה, לכתוב 'שמעון שמעון' על גב הצ'ק, ולחזור אל הפקיד.

האם מותר ללוי לחתום את שמו של שמעון? אבי מורי הגאון רבי ישראל מאיר יוטקובסקי זצ"ל - מחבר הספר 'מחיר כסף' - שהיה אחד מגדולי העסקנים בארץ וגלגל לא מעט צ'קים בחייו, אמר לי להתרחק מכאלו פתרונות, באמת בגלל 'מדבר שקר תרחק'.

בהקשר זה, נספר סיפור נפלא עם הגאון רבי פנחס שרייבר זצ"ל, אב"ד אשדוד, שברח מפני הנאצים ימ"ש יחד עם הוריו ואחיו הצעיר.

מרן הגר"י אדלשטיין הגיע לחתונה, והודיעו ברמקול על בואו לאולם. קהל הרוקדים עשה, כמקובל, 'שורות' מפתח האולם, והכל התכוננו שהגאון יכנס דרך ה'שורות'

על מידת הענווה של גדולי ישראל

מאת: הר' אברהם פוקס

בימים אלה כולנו כבר במסע ההכנות לקראת חג מתן תורה, ההתבוננות בדרכי הנהגתם של גדולי התורה, תביא אותנו מהר מאוד להבנה על דרכי הקניינים של תורתנו הקדושה והן הן דרכי של השם יתברך.

בחרתי להביא בפניכם קטעים מיוחדים מתוך הספר 'לקיים' הגאון ר' שמריהו רוט, ממרביצי התורה בישיבת 'ארחות תורה', סיפר מה שסיפר לו הרב אלחנן בינדיגר, ששימש במסירות נפש את מרן הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל.

פעם הגענו לחתונה, והודיעו ברמקול שמרן הגר"י אדלשטיין נכנס לאולם. קהל הרוקדים עשה, כמקובל, 'שורות' מפתח האולם, והכל התכוננו שהגאון יכנס דרך ה'שורות'.

אבל, כשרבי יעקב ראה זאת, והבחין בתכונה הנראית בקהל, ניגש אל ה... בר', והחל לשים לעצמו אוכל בצלחת... הרב בינדיגר מספר שאמר למרן זצ"ל 'מחכים לרב', אבל הוא התעלם מכך, והתחיל לאכול ליד ה'בר'...

רק כאשר ה'שורות' התפרקו, נכנס רבי יעקב לאולם, והצטרף למעגלים...

הגאון רבי דב ישראלזון סיפר שמרן הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל סיפר לו שהלך פעם בתל אביב עם הסנדלר הקדוש, רבי משה-יעקב רביקוב זצ"ל, והסנדלר הצביע על מקום מסוים ואמר שהוא מקום קדוש, כיון שה'לשם' דרך במקום זה. מרן הגר"י הוסיף ואמר שהסנדלר החסיר פרט אחד בסיפור... הוא לא סיפר שסיבת בואו של ה'לשם' למקום ההוא היתה מפני שה'לשם' ערך ביקור אצל... הסנדלר.

המעשה שסופר לנו ע"י

הגאון רבי חיים יוסף יעקובוביץ שליט"א

המעשה שסופר לנו ע"י הגאון רבי חיים יוסף יעקובוביץ שליט"א, ר"מ בישיבת פוניבז' לצעירים, כבר הספיק לעשות פירות מבורכים, וכפי שתשמעו להלן.

בכל קהילות ישראל מקובל שבהקפות בשמחת תורה המרא דאתרא הוא הראשון לקבל את ספר התורה, כבר בהקפה הראשונה. מעשה שהיה שהגבאי בבית הכנסת הגדול בהרצליה שכח פעם לקרוא לרב העיר, הגאון רבי יצחק-יחיאל יעקובוביץ זצ"ל, ולא קרא לו ליטול את ספר התורה לא בהקפה הראשונה,

וגם לא בהקפות הבאות.

הגר"י זצ"ל, שהיה ידוע בענוותו היתירה, הבלגי, ולא הוציא מילה מפיו. לאחר מכן הוא יספר לבנו ש'בהקפה החמישית לקחתי את ספר התורה בהיחבא כי לא רציתי שהסיפור יעורר רעש, ושהמתפללים לא ימחו על כבודי, עשיתי סיבוב ליד הבימה, ויצאתי ידי חובה'.

גם הסיפור הזה שווה לכשעצמו, לראות כיצד נוהג רב-בישראל! הגבאי ההוא הרי לא התכוון לפגוע בכבודו של המרא דאתרא, ולכן לא היה כאן שום ענין למחות על כבוד התורה. נטל הגאון זצ"ל את כל כוח-הענווה שבו, ולא רמז לאף אחד על כך שלא נתנו לו ספר תורה, עשה מה שעשה, ובכך נגמר הסיפור.

אבל הסיפור לא נגמר...

הגר"י יעקובוביץ שליט"א מספר לנו שכאשר שמע פעם על מריבה שפרצה בין שכנים בענין פלוני, ניגש אל אחד הצדדים ואמר לו: 'אינני מבקש ממך מאומה, רק שתשמע את הסיפור שבפי... וסיפר לו את הסיפור עם ספר התורה שלא ניתן לאביו, וכיצד התגבר האבא על עצמו, ולא עורר מדנים.

הסיפור הזה, אומר הגר"י יעקובוביץ, השפיע בצורה דרמטית על האיש, ובשל כך הוא קיבל על עצמו להפסיק את המריבה כליל!!! ועדיין הסיפור לא נגמר...

הלכתי לאבא זצ"ל, וסיפרתי לו שבזכות הסיפור שלו בשמחת תורה הופסקה מריבה בין שכנים. ומה אומר ומה אדבר? - לתגובה

**עליתי להיכל הכולל, מספר
האברך, וכשהגרי"י זצ"ל שמע
מה קרה, לקח את הדברים
אל ליבו, ומיד פתח בפעולות
לאיתור המשקפיים. מאן דהו
העלה רעיון שיתכן והמשקפיים
התגלגלו לתעלת הביוב,
וראש הכולל לא חס על כבודו
והתקשר בעצמו, ומיד, אל
מחלקת הפיקוח העירוני...**

שיבדוק האם המשקפיים התגלגלו לתעלה... ניסיתי 'למחות' ביד הרב זצ"ל, ולומר לו שאין זה לכבודו להתעסק בדברים כאלה... אבל הרב לא שמע לי, והמשיך... הפקח הגיע, הרים את הברזל של התעלה, אבל לא מצא את המשקפיים. חשבתי להתחיל ללמוד, והנה הרב ניגש אלי ומוסר לי צ'ק פתוח ואומר: 'אני מבקש שתלך לקנות לך משקפיים חדשות... טרחת עבור הכולל, ולא מגיע לך להינזק'... הפעם אני ניסיתי להתחמק ולא לקחת את הכסף, אבל הרב התעקש ומוסר לי את הצ'ק, מסיים האברך, תוך שהוא מדגיש שאפשר היה לראות בבירור עד כמה כואב לראש הכולל על אובדן המשקפיים. בסופו של דבר, כשהטנדר הגיע כדי להסיע אותנו בחזרה לבני ברק, הכריז הנהג שכאשר עשה בדיקה בבוקר בטנדר מצא משקפיים על הרצפה, והתברר שאלו אכן המשקפיים שלי. למחרת בבוקר השבתי כמובן את הצ'ק להגאון ראש הכולל זצ"ל, אבל למדתי מכאן עד כמה צריך לחוש את הכאב והנזק של השני! (הקטעים מתוך הספר 'לקיים' בעריכתו של הרב משה מיכאל צורן שלי"א)

שכזו כלל לא ציפיתי. הייתי בטוח שאבא ישמח מאוד, שבזכותו נמנעה מריבה.

אבל הוא אמר: 'תאמין לי שאינני זוכר במה מדובר!' מה התברר? - הוא עשה בזמנו את הדבר בפשטות ובענווה כה גדולה, וכליך לא לקח את הדברים אל ליבו, שהאירוע זה פשוט נמחק מזכרונו.

שפט את ישראל קרוב ל-70 שנה

את כל תארי-הכבוד אפשר היה לכתוב לראשו של הגאון רבי יצחק יחיאל יעקובוביץ זצ"ל. הרביץ תורה ויראה כל ימיו, שפט את ישראל קרוב ל-70 שנה, הרים קרן התורה ועמד בפרץ, החיה רוח שפלים. זיכה את הרבים ורבים השיב מעוון, עבד את בוראו בשמחה ובתום. לב, הקפיד מאוד במצוות וחייב אותן, דבוק כל ימיו ברבותיו זיע"א, והיו ידיו אמונה עד בוא השמש.

ובכל זאת, הנה סיפור קטן ששמענו מאחד האברכים בכולל של הגרי"י בהרצליה, הממחיש את הלב הגדול שהיה לו, הלב שלמרות שהרגיש אחריות על כלל תושבי העיר, רצה בטובתו של כל יחיד ויחיד, ונכנס לתוך תוכה של נפש הזולת, כמעשיהם של כל הרבנים בדורות הקודמים.

אני, מספר האברך, אחראי בתוקף תפקידי על אוצר הספרים של הכולל, שהפך ברבות הימים לספרייה גדולה ונאה, מרובת ספרים, המשמשת את כל תושבי האזור. את רכישת הספרים הייתי עושה, בדרך כלל, בבני ברק, והעליתי אותם לאחר מכן אל ההסעה של הכולל.

יום אחד הגענו לכולל ובחוץ השתוללה סערה חורפית גדולה. ירדתי מההסעה עם השקיות הכבדות של הספרים, והייתי נאלץ להחזיק את כובעי שלא יתעופף ברוח... כאשר הכובע נע-ונד על הראש, ניסיתי לתפסו, ובינתיים נפלו לי המשקפיים...

לא הייתי היחיד ש'התעופפו' לו דברים... גם אצל האברכים האחרים נעלמו פריטים כאלה ואחרים, אבל כולם נמצאו. רק המשקפיים שלי נעלמו, ואיש לא הצליח לאתרם, למרות כל המאמצים.

עליתי להיכל הכולל, מספר האברך, וכשהגרי"י זצ"ל שמע מה קרה, לקח את הדברים אל ליבו, ומיד פתח בפעולות לאיתור המשקפיים. מאן דהו העלה רעיון שיתכן והמשקפיים התגלגלו לתעלת הביוב, וראש הכולל לא חס על כבודו והתקשר בעצמו, ומיד, אל מחלקת הפיקוח העירוני, כדי שישגרו את אחד הפקחים

האזינו לתוכנית 'הפותח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

29 יתומים

נישאים בין ל"ג בעומר לשבועות

ברכת מרן הגר"י זילברשטיין ש

לכל התורמים סך 290 ש"ח ל-29 היתומים הנישאים בין ל'
"יזכו מידה כנגד מיד

**לראות את כל ילדיהם
בתורה וביראה ונחת י**

לתרומות עבור 29 יתומים המתחתנים בחודש
אייר - קרן מס' 10860

(הכסף מתחלק בין כולם לפי הצרכים - לפי הוראות הרבנים)

היו זרעי זרע זרעי, תלמידי חכמים זה
זבים למעלה, ונחמדים למטה. ותהא
ם, לתורה ועבודה, הכל ב

שליט"א

ל"ג בעומר לשבועות:

דה

עולים
הודית"

בכל תרומה יש לציין עבור קרן 10860

1800-39-47-47

נכנסתי לבית המדרש של 'ישיבת נתיבות עולם', וראיתי שם מודעה שבה מבקשים להתפלל על אברך צדיק, חוזר בתשובה, שהסתבך עם אינשי דלא מעלי, ומצא את עצמו בכלא בברזיל. מבקשים לעורר עליו רחמי שמים, כי הוא מואשם בפלילים, ונמצא בכלא עם גויים פושעים מסוכנים...

סיפור מדהים של פדיון שבויים, ששמענו מפיו של הג"ר משה סחייק שליט"א, שהיה שותף לו בעצמו

"שִׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחָתָם" (במדבר א', ב')

השבוע אנו מתחילים בקריאת ספר 'במדבר', ועל האותות ומופתים שעשה הקב"ה עם ישראל, וקורותיהם מאז יציאת מצרים. גם הזמן שאנו נמצאים בו בין פסח לחג מתן תורה, זה הזמן הטוב ביותר להתבונן גם אנחנו בניסים ונפלאות שעושה הקב"ה, מסבב הסיבות, וכל המתרחש בעולם.

במסגרת כך אנו מביאים סיפור נפלא אודות זכות גדולה שנפלה בחלקו של יהודי ישר דרך, לזכות במצוות פדיון שבויים, כפי ששמענו מהג"ר משה סחייק, תלמידו חביבו של מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, שהיה מעורב במעשה וזכה להתניע את התהליך אותו הוביל חמיו, כפי שנתאר בשורות הבאות בסייעתא דשמיא.

תסבוכת כלכלית

"היה זה לפני כ-29 שנה", מספר הרב סחייק, "באותה עת, הגיע מורי חמי, הר"ר אפרים יצחק הלוי בוימוול, לביקור בביתנו. אבל הביקור שלו לא היה דבר של מה בכך, משום שהוריה של רעייתי התגוררו בברזיל, בעיר ריו דה ז'ניירו, כך שכשהם באו לארץ הם שהו כאן זמן מה לפני ששבו לארצם. הביקור ההוא היה לרגל הולדתו של אחד מילדי שיחיו, ונמשך גם הוא זמן מה.

"נכנסתי לבית המדרש של ישיבת 'נתיבות עולם', וראיתי שם מודעה שבה מבקשים להתפלל על אברך צדיק, חוזר בתשובה, שהסתבך עם אינשי דלא מעלי, ומצא את עצמו בכלא בברזיל. מבקשים לעורר עליו רחמי שמים, כי הוא מואשם בפלילים, ונמצא בכלא עם גויים פושעים מסוכנים. כמו כן ביקשו גם שכל אחד יתרום כמיטב יכולתו, כדי לממן עורך דין עבורו..."

"כמובן שהמודעה הזאת תפסה את תשומת לבי, קודם כל כי יש כאן אברך שנפל לכלא רחמנא ליצלן, וביתר שאת כשמדובר בברזיל, המדינה בה מתגוררים חמי וחמותי.

"פנית למי שתלה את המודעה שהיה קשור לעניין, ואמרתי לו, 'תשמע, אין לי כסף לתרום, אני יכול להתפלל על האברך הזה, אבל הקב"ה גלגל לידי שיש לי גם עוד אפשרות לסייע. חמי מתגורר בברזיל והקב"ה סיבב שגם יש לו גם הכשרה כעורך דין, למרות

שלפרנסתו הוא בכלל עובד כרופא, אבל אולי הוא יוכל לעזור לאברך הזה?"

"בהתחלה הוא התנגד: 'יש לנו מספיק עורכי דין', הוא אמר, 'הם כל הזמן רוצים כסף ולא עוזרים כלום. לא חסר לנו עוד אחד'.

"אמרתי לו, 'ידידי, אתה לא מכיר את חמי. הוא איש תם וישר דרך, בנאדם שלא יודע מה זה לשקר. הוא אדם מאוד רוחני ומאוד תמים, עושה מלאכתו נאמנה. אני מבטיח לך שאם תדבר אתו, לא תפסיד מזה'.

"באותו יום כבר ישבנו שלוש שעות, האברך הזה שניסה לעזור לחבר הכלוא בברזיל, חמי וגם אני. ישבנו יחד, ושמענו את הסיפור.

"מסתבר שמדובר ביהודי יקר שהיה עובד בחיתוך יהלומים. יום אחד הוא חזר בתשובה, עזב את העבודה והקדיש את כל עתותיו ללימוד התורה. אבל היו לו קצת חובות שרצו עליו וגם הלכו ותפחו עם הזמן, ולכן הוא החליט לקנות כמה יהלומים גולמיים, לקח אותם לבית שלו, ותכנן לחתוך אותם בזמנו הפנוי, להרוויח סכום נכבד ולכסות את החובות, בלי לעזוב את הכולל.

"אבל מה, ההתעסקות שלו עם יהלומים נודעה לאינשי דלא מעלי, שניצלו את זה שהוא החזיק יהלומים בבית בלי הגנה מספקת, וביום תשעה באב, כשהוא היה בבית הכנסת ואמר קינות, הם פרצו לביתו וגנבו לו את היהלומים.

"עכשיו החוב שלו כבר היה גדול הרבה יותר, היו לו חובות ישנים, ועוד חוב של הסכום שלו כדי לקנות יהלומים".

מפקד מושחת

בעודו אובד עצות ואין לו שום מושג כיצד יוכל לצאת מהסבך, הגיע מישהו שמכיר אותו, אדם שהיה 'חצי מפוקפק', והציע לו להצטרף אליו לנסיעה לברזיל.

"אני רוצה לקנות שם יהלומים, זה עולה שם זול יותר", הוא הסביר, "הבעיה שאני לא ממש מבין ביהלומים. אתה כן מבין, אני אשלם לך את כל הוצאות הנסיעה ואחוזים מהרווח שלי, וכך נוכל שנינו להרוויח".

האברך בעל התשובה הזו, בצר לו, הסכים להיכנס לעניין, במחשבה שכך יוכל לכסות את החובות שלו.

כשהגיעו לברזיל, התברר לו שבסיפור שותפים עוד שני ישראלים, שהם לא היו 'חצי מפוקפקים' כמו הראשון, אלא 'מפוקפקים וחצי'... אבל הוא לא היה בטוח בכך, לא היתה לו היכרות אישית איתם, וגם לא היו לו הרבה ברירות, אחרי שהחבר שלו שילם לו את הכרטיס והוצאות הנסיעה...

הם שכרו דירה, סמוך לשגרירות האוסטרית, התחילו לבחון את השוק וחיפשו לקנות יהלומים, והנה מגיעים כמה תושבים מקומיים, שגם הם לא ממש ל"ו צדיקים... הם ניגשו אליהם חייכו אליהם, לחצו את ידם בחביבות ו'והודיעו' להם שעליהם לשלם כסף.

"אנחנו פה שומרים עליכם מפני שודדים מקומיים", הם אמרו לקבוצת הישראלים. "יש כאן הרבה פשיעה בברזיל, זאת מדינה מאוד מסוכנת. אנחנו נשמור עליכם ואתם תשלמו לנו רק 8,000 דולרים. זיל הזול".

הישראלים ניסו להתחמק ולהסביר שהם לא זקוקים לשמירה, אבל הברזילאים הסבירו להם שזה לא נתון לוויכוח. "או שתשלמו, או ש...".

מאחר והם היו ישראליים עם כבוד עצמי מנופח למדי, הם לא הסכימו להיכנע לתכתיבים, ופנו לתחנת המשטרה הקרובה.

מפקד התחנה הזמין אותם לשיחה בלשכתו, שמע את התלונה שלהם, והסביר להם שהם לגמרי צודקים, אין צורך לשלם לעבריינים 8,000 דולר כשאפשר לשלם למפקד תחנת המשטרה 10,000 דולר. "תנו לי את הסכום במזומן, ואני כבר אטפל בכל אלו שמציקים לכם", הסביר.

הישראלים התרתחו, "לא נשלם לך שום דבר", הם אמרו, "אתה צריך להגן עלינו מפני עבריינים, לא להיות עבריין בעצמך. ודע לך שאנחנו חלק מארגון פשע חזק מאוד בישראל, אם תתעסק אתנו, יהיה לך עסק עם השלוחות הבינלאומיות שלו...".

המפקד חייך חיוך רחב, ושחרר אותם לדרכם. לא לפני שרשם את הכתובת שבה הם מתגוררים...

ואכן, באמצע הלילה, הם שמעו דפיקות חזקות בדלת. מה קרה? שוטרים באו עם אקדחים שלופים, אזקו את ידיהם והשליכו אותם לתא המעצר. אלא שאותו 'תא מעצר' היה למעשה כלוב ענק שהיו

וכך קרה שיושב לו אברך כולל
צדיק וישר, אדם עדין ותמים,
אין לו בעולמו אלא ד' אמות של
הלכה, וכעת הוא נמצא בתא מעצר,
ענק עם 50 רוצחים ברזילאים,
ועוד שלושה ישראלים שגם הם
לא הצדיקים הכי גדולים...

בו למעלה מ-50 עצורים, כולם עבריינים, רוצחים ושודדים, התחתית של התחתית של הפסולת האנושית של ברזיל.

למחרת הם נקראו לחקירה והתברר להם שיש דו"ח מסודר עליהם, השוטרים קיבלו 'מידע מודיעני' שהם מתעסקים בהברחות, באו לביתם כדי לתחקר אותם, ואז ראו, דרך החור של המנעל, שהם ממהרים להתפטור משקית כלשהי, וזורקים אותה דרך החלון לפני שהם פותחים את הדלת למשטרה.

עוד נכתב בדו"ח שהשוטרים יצאו לחפש בחצר הבניין, ואיתרו שם את השקית עם הסחורה המוברחת. החשד הוא שהם חלק מארגון הברחות בינלאומי, ולכן הם נחקרים כפושעים מסוכנים במיוחד...

הם צעקו 'חי וקיים', לא היה ולא נברא, אבל לא עזר כלום. בהמשך נעשה ניסיון לגייס את עזרתה של הקהילה היהודית באזור, אבל אף אחד לא מוכן לעזור לעבריינים כבדים שכאלו, אנשי הקהילה היהודית פשוט משכו את ידיהם מהסיפור והפקירו אותם לגורלם, ומבחינתם גם בצדק, למה הם צריכים לעזור לאנשים שמתעסקים עם ארגוני פשיעה?

וכך קרה שיושב לו אברך כולל צדיק וישר, אדם עדין ותמים, אין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, וכעת הוא נמצא בתא מעצר ענק עם 50 רוצחים ברזילאים, ועוד שלושה ישראלים שגם הם לא הצדיקים הכי גדולים...

"חייבים לעזור לו", אמר האיש לחמי, שהקשיב ברוב קשב והסכים עמו: "אכן, חייבים לעזור לו. ברגע שאשוב לברזיל, אתחיל לטפל בעניין".

הפרכת הטענות

כששב לברזיל, פנה חמי לטפל בנושא. הוא ניצל את מעמדו

ששם היה הכוכב הכי גדול של הספורט הזה בברזיל, הוא היה מפורסם בעולם כולו, וכל האנשים במקום רצו להצטלם איתו, כדי להנציח את הרגע המיוחד הזה, שבו הם זכו לשהות בחברתו של אדם בעל רגלים כאלו מיוחדות, שידועות לבעוט בכדור בצורה כל כך מיוחדת...

האנשים שם דחקו גם בחמי להצטלם אתו, ולא הבינו שאותו מעניינים דברים אחרים. כדי שלא להעליב ולפגוע, הוא הסכים והצטלם עם אותו מפורסם. לאחר מכן הביאו לו תמונה, הוא צחק על זה, ושלח לנו את התמונה הזאת בדואר, סתם כדי לשתף אותנו בסיפור המוזר הזה שהיה לו...

אנחנו כמובן לא ידענו מי זה האיש, וכשתברר לנו מי הוא, צחקנו גם אנחנו, ושמונו את התמונה איפשהו באחת המגירות. לא ייחסנו לזה שום חשיבות.

תקופה מסוימת אחר כך, עברתי בשכונה וכמה צעירים שהיו רחוקים מהיהדות ישבו על הברזלים עם כמה חברים. שמעתי שהם מדברים על המשחק המטופש הזה, ומנימת דבריהם הבנתי שהם ממש מתלהבים מהעניין, ושקועים בתוך הסיפור...

ואז שאלתי אחד מהם: "תגיד אתה מכיר את השחקן ההוא מברזיל. נו... איך קוראים לו???", הוא מאוד התלהב ומיד אמר את שמו... אמרתי לו: "כן, כן, השחקן הזה, הוא שחקן טוב? מה אתה אומר?" הוא התחיל לשפוך עליו דברי הלל ושבח, איזו זריזות יש לו, איך הוא בועט בכזאת חכמה, ממש 'חד בדרא'...

אמרתי לו: "יש לי בבית תמונה שלו, אם אתה רוצה אני יכול לתת לך אותה..." (פעם תמונות לא היו דבר קל כמו כיום...) הוא ירד מהברזלים וכמעט חיבק אותי... "מאיפה יש לך תמונה שלו? אתה צילמת???"

הלכתי הביתה, חיפשתי את התמונה והבאתי לו. והנער הזה פשוט לא עזב אותי, הוא היה חייב לדעת בדיוק את מי עוד רואים בתמונה, איפה חמי פגש את אותו מפורסם, מי צילם, לפני כמה זמן זה היה, ובעיקר, מה הוא אמר לו?? הוא הראה לו איך הוא בועט בכדור??... השתדלתי לשתף אותו בכל הידע הדליל מאוד שהיה לי על המפגש הסתמי הזה...

מאותו זמן הפכנו לחברים הכי טובים. הרגשתי שהצלחתי לפתוח פתח ללבו של הנער, ואט אט התחלתי לדבר על לבו, וב"ה הוא חזר למוטב, נכנס לשיבה, התחזק, הוסיף להתחזק, וגם הקים בית כשר ונאמן בישראל. היום הוא אברך כולל, תלמיד חכם מובהק, וכל זה בזכות אותו מקרה מגוחך שבו הצטלם חמי בכפייה כמעט מוחלטת... כך אנו רואים איך הקב"ה מסובב הסיבות מכל קצוות תבל.

כעורך דין, שאפשר לו להיכנס לכלא בתכיפות גבוהה כדי לבקר את האנשים המיוצגים על ידו. בעיקרון הוא לא התלהב להתאמן לטובת שלושת האחרים, כי הם כאמור באמת לא היו צדיקים גדולים, אבל מאחר והוא עזר לאברך הצדיק, זה גם הביא תועלת רבה לשלושת האחרים.

כל פעם שהוא היה מגיע לכלא, היה מביא אתו גם אוכל כשר לטובת האסירים היהודים, והשתדל שיכניסו אותו ויאפשרו להם לאכול אותו, כדי להציל אותם ממאכלות אסורים.

הוא התחיל להיכנס לתמונה הרחבה, ובדק את כל תיקי החקירה. הוא החל להגיש עתירות לבית המשפט, והגיע כדי לייצג אותם בדיונים שנערכו על הארכת מעצרים, אבל זה לא היה פשוט, כי החשדות חמורים מאוד, ומאחר ומפקד תחנת המשטר שיזם את כל הסיפור, היה מעורב גם בחקירה, והיה לו מניע אישי להשאיר אותם בכלא כמה שיותר זמן.

אבל השווער שלי לא ויתר, הוא החליט לעקוב אחרי כל שלבי החקירה, והפריך את כל הטענות.

בדו"ח מעידים השוטרים שביצעו את המעצר, שדרך חור המנועול, הם ראו את ארבעת הישראלים זורקים שקית מהחלון. חמי הלך לאותה דירה, צילם את הדלת ובא לבית המשפט להוכיח שבדלת הזאת בכלל אין חור!

כמו כן, הוא בדק ומצא שהחלון הזה שממנו כביכול הושלכה השקית, נמצא ממש מעל המתחם של השגרירות האוסטרית. הלך חמי לשגרירות, והתחיל לגבות עדויות מקציני הביטחון שלה, מהשומרים והמאבטחים, האם מישהו ראה כאן פעילות משטרתית באותו לילה? חיפשו כאן שקית? כולם העידו שלא היתה שום פעילות כזאת, ולא היה שום חיפוש משטרתית בשגרירות או בסמוך לה.

כך הוא הפריך עוד ועוד 'ראיות' שכביכול גיבשה המשטרה, והצליח להביא לשחרורם של כל הארבעה, לאחר ארבע שנות עבודה ומאמץ. ועל כל העבודה הזאת, לא גבה מהם שום תשלום. הוא עשה את זה אך ורק לשם מצוות פדיון שבויים!

חד בדרא

ואם כבר סיפרתי על מורי חמי את הסיפור הנפלא הזה, אספר עוד מעשה בזכות גדולה שהתגלגלה על ידינו, ומעשה שהיה כך היה. הגויים בברזיל נחשבים למעריצים גדולים של משחק הכדורגל. השיגעון הזה תופס אותם יותר חזק מכל דבר אחר, אין להם כבוד יותר גדול מלנצח בכזה משחק, וכל התרבות שלהם נעה סביב הסיפור הזה.

יום אחד הגיע מורי חמי לביקור, וסיפר שהוא הגיע לאיזשהו מקום,

077-2222-666 או ***4992**

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

מוסר את עצמו בעבודה, במטרה אחת ויחידה - להתחבר אל התורה ולקיים מצוותיה.

כמה רצון יש?

וסמך לדבר יש להביא מהאי עובדא שאירעה לפני עשרים שנה, ואנשים רבים עוד זוכרים אותה, היה זה כאשר עברה השמועה מפה לאוזן כרעם ביום בהיר, שחברת בניה גדולה [חפציבה] פשטה את הרגל באמצע בניית פרויקטים גדולים במספר מקומות בארץ, ורק בבית שמש נמסר על למעלה משבע מאות משפחות שעמדו לאבד את ביתם בין לילה, כאשר עדיין לא הושלמה בנייתם.

וביום שלאחריו הכריזו, שכל מי שיפלוש לתוך דירתו הבנויה למחצה לשליש ולרביע בתוך הכ"ד שעות הקרובות, יתכן שיוכל להחזיק בה בבעלותו, ושוב לא תהיה היכולת ביד הבנקים לשעבדם כנגד החובות של החברה, והנה תיכף באותה לילה אצו כולם אלה ברכב ואלה... אל השטח עליו עמדו הדירות הללו.

ויהי בחצי הלילה - לילה כיום יאיר, והתמלאו כל הדירות ברוכשיהם, שנכנסו להתגורר בהם, על אף שעדיין לא היה בהם ריצוף, ולא מים וחשמל וכדו', כי ידעו המה שאם לא עכשיו אימתי, ואסור להם לוותר על הבית שלהם.

הנה כי כן גם בתורה הק', אם כל בר ישראל היה יודע שכל רגע של לימוד התורה יקרה היא מפנינים, וכל חפציה לא ישוו בה לנצח נצחים, היו כולם אצים ורצים אחריה, להרוויח עוד דקה של לימוד התורה, ולא היו נותנים דעתם שעכשיו קר מאוד או חם נורא, או מאוחר מאוד, ושאר מניעות כדרכו של עולם, כי היו ממוקדים אל המטרה, של להשקיע עוד ועוד בעסק הכי פורה והכי מרוויח בזה ובבא - התורה הקדושה, כי טוב סחרה מכל סחורה.

יאמרו בשמי מרום לאותו אדם, מילא רשעות, עניות ועשירות הם אכן יכלו אולי לשמש כתירוץ לכך שלא עסקת בתורה, אם לא אותם צדיקים שהיו מחייבים את העניים והעשירים והרשעים, אבל הראש החלש בכלל אינו תירוץ. אם רק היית דואג לייצר תחושת 'שייכות' עם התורה, היית מבין בלימוד לא פחות ממה שאתה מבין בקוגל תפוחי אדמה!

המסר הזה הוא מסר לכולנו ללמד על הכלל כולו, לבחורים ולאברכים, טייערע אידען, הביטו וראו, כי על ידי הרגשת שייכות ורצון לדבר, אפשר לגדול ולהתרומם עד מאוד, להגיע למעלות התורה באופן שאין לשער.

ועד כמה יכול האדם להתחבר אל התורה, להשיגה ולהבינה עד כדי אורכה רומה ורוחבה, גם כשקשה לו להשיגה מחמת העדר כישורונותיו ושאר יכולותיו וכדומה, אילו רק היה חפץ ורוצה בה באמת.

הן רוצים לשמוע דברי חיזוק ועידוד כהכנה לחג, כדי להתחדש לקבלת התורה מחדש, אך להוי ידוע לכם שזה אותה תורה כבר כמעט שלושת אלפים שנה, ואין כל חדש תחת השמש, אמנם צריכים כל שנה לחדש בו דבר, בשביל לעורר את הלב, לבנות את הכלים מחדש, כדי שיהא דבר המתקיים בלב כל אחד ואחד.

ואכן הכלים לקבלת התורה, הם הכרת וידיעת ערך התורה וחשיבותה, כלומר צריכים אנו להחדיר בעצמנו אמינות הקב"ה, אמינות התורה, אמונת התורה מן השמים! אמונה בשכר ועונש! אמונה בהשגחה פרטית! והאמונה הזאת צריכה להיות חדה ומוחשית! שהלב יאמין ויקבע בנפשו, כי התורה היא סם החיים למוצאה ולכל בשרו היא מרפא, ובלי התורה חייו של האדם אינם חיים, כי מה יש לו להאדם בעולמו בלי התורה, ומה יש לו להאדם בלי הקב"ה. ובאותה מידה שמחזיר האדם בליבו דבר האמת הליזה, כך באותה מידה ממש הוא

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א

את הדלת רץ לפתוח שוב והסתכל בחדר המדרגות אם הוא עדין רואה אותנו, תמהתי ושאלתי: מה הוא הלך לבדוק, ואז קיבלתי שיעור הכנה לחיים:

אבי זצ"ל אמר לי: "מיד כשהוא הגיע הבנתי את הבעיות שיכולות להיות, קבעתי לעצמי שהקב"ה שלח לי את אליהו הנביא לנסות אותי אם אאבד את הסבלנות, אם אעמוד במבחן זה שייתן לך סייעתא דשמיא לחיי הנישואין שלך, כך חשבתי במשך כל הזמן ששוחחתי עמו, משיצא התחלתי להשתכנע שאולי זה באמת כך... הלכתי לבדוק אם הוא לא נעלם וזה באמת אליהו הנביא!..."

קבלתי שיעור, בדיוק כך צריך להיות המבט, מגיע זקן נודף ריח, שמחפש 'טרמפ' לחתונה עם המחוננים ההונגרים שלנו... ואנחנו צריכים להסתכל על זה למעשה כאילו היה זה אליהו הנביא שמגיע לנסות אותנו, להציב לנו אתגר לפני אותו רגע בו אנו מורידים דמענות לזכות לסייעתא דשמיא לחיים מאושרים.

לע"נ א"מ רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר צוקר ז"ל

אבא הציע לו כוס קפה, הוא בחר בתה עם עוגה... ואבי ישב לידו ושוחח איתו בשלווה ובידו הוא מתעסק בהשחלת חוט תפירה למחט כדי לתפור לעצמו כפתור בקפוטה, הכנות אחרונות בהחלט לפני החתונה...

משנכנסתי לסלון וראיתי את המחזה התחלתי לחשוש, סוף סוף מדובר בטיפוס כזה שכשחמי יגיע והוא ישמע שיש טנדר שמוביל את כולנו לחתונה הוא יבקש להצטרף, והטנדר היו בו מקומות מדויקים לאבי ולי, לזקן התימהוני לא תהיה בעיה להציע שאני צעיר, שאסע באוטובוס והוא ייסע בטנדר, כי הוא אינו מקומי ואינו מסתדר עם התחבורה הציבורית!...

מסתבר שאבי חשש שאני אאבד את הסבלנות, והוא מיד הפטיר לעומתי ואמר שרגעים אלו הם רגעים גדולים להתפלל לפני החופה... הבנתי את הרמז, הסיפור לקח למעלה מרבע שעה שהיו נראות כנצח, עד שהלה הצליח לקבל את ההסברים איך להגיע לחתנת האוטובוס קלט את המספר, והחליט שבאוטובוס הוא כבר ישאל איפה לרדת... כשיצא מבינתנו, אבי ליווה אותו במדרגות, עשר שניות לאחר שסגר

המצויים שם, לפיכך המתין בתור לרבינו, ושאלו, האמנם צריך לחוש לכך? תגובתו היוצאת דופן של רבינו חדרה עמוק ללבו של השואל. הוא האדים קמעא, והורה לו להכנס עמו לחדרו. שם בחדר, רחוק משמיעת אחרים פנה אליו בניזיפה של ממש: "וכי תעלה על דעתך כזאת? והלא גדולים וטובים דורות רבים, ובהם גם כהנים רבים, דרים היו בעיר זו ולא חשו לכך מעולם, וכי טובים אנו מהם? האם סבור הינך להנצל ממה שהם נכשלו כביכול?". כך האריך בדרכי תוכחה על עצם העלאת הנושא כשאלה, כך שאם אמנם תשובה לשאלתו לא קיבל, אולם הוראה ברורה בדרכי החיים אכן קיבל וקיבל.

איסורים המורים באיצטלה דקדושה

אירע פעם שכמה מתלמידי הישיבה באו אל ההנהלה בטרונאיא, על כשרות הקדרות במטבח הישיבה, אך המנהלים לא שעו לדבריהם. לעניות דעתם החליטו הבחורים שעליהם למחות בתוקף על הדבר, וכדרכם של צעירים שליבם חם לקנא, כביכול, על כבוד ה', קם אחד מהם ועשה מעשה. הוא שפך חלב לתוך אחת הקדרות הגדולות של בשר במטבח הישיבה והניח מודעה רבא לאורייתא שהכלי טרף. רבינו שמעע על כך, ולמחרת בפת יחת השיעור דיבר בכאוב בהתרגשות, עד כמה טעה אותו 'קנאי' שפעל כביכול באיצטלה דקדושה, בעוד שנכשל בעבירה חמורה. וכה היו דבריו: "אם הבחור שעשה כן הוא 'סתם שייגץ' אזי אין לי מה לדבר אתו, כיון שבלאו הכי לא יאזין, אבל אם עשה זאת בחור שחושב זאת ליראת שמים, שידע שהמעשה הוא פסול ממש, והכתוב כבר כואב על כך באומרו 'הן יראת ה' היא חכמה' והוא לא עשה דבר חכמה, כי במעשהו עבר ר"ל על איסור גמור, כי בישל בשר בחלב, איסור אכילה והנאה לא כתובים מפורש, אלא נלמדים מדרשא. ואילו בישול הוא איסור גמור, לא פחות, שכן הוא נזכר להדיא ג' פעמים בתורה.

"איך בחור מגיע לידי כך?", כאן הוסיף תוכחה בענין זלזול בממון הישיבה. "עלינו לדעת שיש להיזהר מאד אפילו בפרוטה אחת של הישיבה שלא להפסידה!", ואז נגע בשורש טעותם. "זאת ועוד אחרת: איך בחורים מפקפקים על הכשרות בישיבה, הרי כל הרבנים אוכלים כאן מהישיבה, ואיך מלאם ליבם לפקפק, וכיון שכך הגיעו לידי מעשים לא טובים ונכשל באיסור גמור כוונה תחילה, ראו נא להיזהר!", סיים במרירות וכאב, שלא להשיח כלל במעשה מצער זה, שמא יתפרסם שחלילה לא יהיה חילול ה', שבחורי ישיבה בישלו בשר בחלב.

חומרה המביאה לספק בקיום המצוה: "למה לטפס על הקיר?"

נכנס יהודי לרבינו לפני פסח לברר איתו את שיעורי ה'כזיתים', וסיפר לו שהוא לוקח את השיעורים הגדולים, לפי השיטות המחמירות ביותר, וכן הוא גם בולע אותם במהירות הגדולה ביותר בשיטות אלו. אמר לו רבינו שכל גדולי ישראל שהכיר, אכלו שיעורים סבירים. אמנם אם הוא מעוניין להחמיר כשיטות מסוימות, למה לא, אלא שהוא חושש שיתכן שאינו מקיים כלל אכילת מצה ומרור. לפליאתו

הקשים הנמצאים בשוק, אף אם היה בהם תערובת חמץ, נפסלו מאכילת כלב ואין בעיה להשתמש בהם וכל שכן להשהותם.

קבוצת בחורים ב'קול תורה' החליטה בהפסקת הצהרים לעשות ניסוי, ונתנו לכלבלב של מנהל המשק בישיבה בשעתו (מר יוסף חממי), לאכול סבון והוא אכל ממנו. שבו הבחורים לרבינו וסיפרו לו כי הכלב אכל מהסבון, נענה רבינו ואמר בחיך: "זהו כלב שוטה וממילא אין מכך ראייה..."

אגב אורחא, פעם התבטא אודות מאפיות האופות בפסח מאפים הדומים בעיני הבריות לחמץ גמור, ודומות במראיהן ממש לעוגות חמץ, ותמה מאד, היתכן שבדבר זה שעשו קדמונינו משמרת למשמרת והרחיקו לאסור כל מה שיש לחוש שדומה קמחו לקמח חמץ, נתחכם אנו ונגיש על השולחן דבר הדומה לחמץ גמור?

לך תשאל את סבתא!

בשעתו עורר רבינו בענין הברכה שיש לעשות על ממתק השוקולד (מנחת שלמה קמא סי' צ"א) שכיון שהוא מכיל פולי קקאו באחוזים גבוהים, צריך לכאורה לברך עליו ברכת פרי העץ, שכן לא ניתן לצרוך את הפולים כמות שהם, זולת טחינתם או ערבולם במוצרי מזון, אם כן צורת אכילתם היא רק בצורת השוקולד ואם כן יש מקום לברך עליהם "בורא פרי העץ". שאלה זו עוררה סערה רבה בעולם ההלכה. למרות זאת, כאשר חילק שוקולד לנכדים בביתו. שאלו אחד הנכדים "איזה ברכה מברכים על השוקולד?" - "מדוע אתה שואל" - שאלו, והנכד השנון השיב: "סבא כותב שלכאורה צריך לברך על שוקולד בורא פרי העץ!", ענה לו רבינו בעקיפין, "לך תשאל את הסבתא!", כמי שאומר: עשה מה שכל היהודים עושים, תנהג איך שנהגו מתמול שלשום...

הנכד הלך לשאול ושב לסבא באומרו שסבתא אמרה לברך 'שהכל'. "נו, אז תברך שהכל!", ואף הוא עצמו בירך על השוקולד שהכל. אלא שהתבטא פעם: "מי שידוע מה שכתוב על כך ב'מנחת שלמה', יזהר שלא לברך על פרי 'בורא פרי העץ' לפני שיברך על השוקולד, שלא יבוא לידי ספק שמא כבר יצא בברכת העץ".

בהקשר לזה סיפר רבינו, שפעם ישב עם רבה של ירושלים הגרצ"פ פראנק בשמחה של מצוה, וראה שכשמוזג להגרצ"פ כוסית קוניאק בירך ברכת "שהכל". ושאלו: "הלא רבינו סובר שיש לברך על קוניאק 'הגפן', ואיך הוא נוהג שלא עפ"י הפסק שלו עצמו באתרא דמר?", השיב לו הגרצ"פ בענוות חן: "די ועלט האט ניט אן גינומען דעם פסק!" כלומר, לא קיבלו את פסקי זה... לפי גירסא אחרת ענה הגרצ"פ: "ריכטיג, אבער עס מאכט זיך ניט קיין 'בורא פרי הגפן' אויף דעם", (נכון, לא יוצא מהפה לברך על זה "בורא פרי הגפן")...

"וכי טובים אנו מהם?!"

אחד מבני הישיבה סיפר, את אשר אירע עמו בתחילת שנות לימודו בישיבה. אותו בחור כהן היה, והיות ופניו היו מועדות ביום מן הימים לנסוע לטבריה, ושמע שיש ספיקות ושאלות לגבי טומאת קברים

על שאלות רבות שנוהגים לשאול היום הגיב: "צריך להתנהג לפי השכל הפשוט, ולא לעשות מכל דבר שאלה..." הוא הרבה להתלונן על כך שאנשים אוהבים לשמוע שאסור, והיה מרבה בדוגמאות בעניינים שפעם הסתפקו אם בכלל יש מקום להחמיר, והיום שגור בפי כל באותו עניין שאסור. בדרך צחות היה אומר: "בפוסקים מצינן חומרא שאין רוב הציבור יכולים לעמוד בה, ואילך בזמננו נוצר מושג חדש: קולא שאין רוב הציבור יכולים לעמוד בה..."

(קטעים מלוקטים מתוך הספר 'גאון ישראל')

ותמיהתו של הלה, איך יתכן לומר לו זאת, המשיך רבינו ואמר: "בצורת האכילה שאתה אוכל, יתכן שאין זו דרך אכילה כלל, וכך משמע מפשטות דברי השו"ע (או"ח תעה סעיף ג') שאולי אינך יוצא". כאמור, דברים שאינם ישרים ובפרט חומרות תמוהות היו זרות בעיניו. פלוני סיפר לפניו ששמע להעיר, שאין ליתן חמין רותחים על צלחת מחומר פלסטי משום "מרפה דבר קשה" ובצלחת חד פעמית של זמננו הדבר מצוי. רבינו הגיב בתוכחה באידיש עסיסית: "פארוואס דארפמען טאפען א וואנט", 'למה לטפס על הקיר?...'.

המשך מעמוד 19 | הג"ר אליעזר יוטקובסקי

דבריו עשו רושם על הקהל. אנשים החלו להתלחש... מתשובותיו ניכר שהוא אדם ישר, אם הוא אומר את האמת גם כשהיא אמורה להזיק לו, אפשר להאמין לו שהוא לא רצח את הילד!

פתאום קם אחד הגויים שהיו באולם, ושהיה עובד בביתו של רבי שמואל: "אין סיבה להתרגש!", הוא אמר, "הנאשם הודה שהסכין שלו, בגלל שהוא יודע שאפשר להוכיח את זה בקלות. תסתכלו ותראו שיש עליה חריץ באלכסון, אני עבדתי בבית שלו ואני יכול להעיד שזאת הסכין שלו, לכן הוא אמר את האמת, בניסיון להתלכך בכולם ולגרום לכם להאמין לכל מה שהוא אומר!".

קם רבי שמואל ממקומו ואמר לשופט: "אני יודע מי רצח את הילד!". השופט קימט את מצחו בחוסר הבנה: "אדוני אמר שהוא אומר רק אמת, נכון? מקודם אמרת שאתה לא יודע מי רצח את הילד, ועכשיו אתה אומר שאתה כן יודע. אז מתי אמרת אמת? מקודם או עכשיו???"

נענה רבי שמואל ואמר: "גם מקודם אמרתי אמת, וגם עכשיו. קודם באמת לא ידעתי, אבל עכשיו אני יודע מי רצח את הילד!".

"מי רצח את הילד?", שאל השופט בחוסר הבנה, ורבי שמואל הפנה אצבע מאשימה לאותו גוי שעבד בביתו, וטען שהוא מכיר את הסכין. הגוי החוויר עד מוות, והשופט דרש הסברים: "איך אתה יודע שהוא הרוצח?", שאל...

השיב רבי שמואל: "הרי בביתי יש כמה וכמה סכינים, כיצד ידע העובד הזה באיזו מהן בוצע מעשה הרצח? איך יודע הוא שיש עליה חריץ? הרי הוא לא אמור היה להיחשף לראיות המפלילות. אלא מה, ברור שהוא עצמו ביצע את הרצח, והשליך את הסכין על יד הילד המסכן, לכן הוא ידע לומר בוודאות עם איזו סכין נרצח הילד".

אותו גוי נפל על מקומו והתעלף, וכשהתעורר מעלפוננו, כבר היה אזוק בידיו וברגליו, בעוד רבי שמואל השתחרר ויצא לחופשי.

נענה רבי שמואל ואמר: "הנה הוכח לעין כל, שמזה שאמרתי את האמת לא רק שלא הפסדתי דבר, אלא שגם הרווחתי את חיי ואת חירותי. אם הייתי טוען שאיני מכיר את הסכין, אותו גוי היה מעיד שהיא שייכת לי, והשופט לא היה מתייחס לדברי. רק בגלל שהודיתי שהסכין אכן שלי, התבלבל אותו גוי והסגיר את עצמו בלי ששם לב. רק בגלל אמירת האמת יצאתי לחירות".

יהודי העיר יגרשו.

יהודי האזור התאגדו ולקחו עורך דין מפולפל שגבה שכר טרחה גבוה במיוחד, כדי לייצג את רבי שמואל ולהפריך את עלילת הדם הנוראה. כשהתחיל עורך הדין לעבור על חומר הראיות, הוא גילה את הסכין המגואלת בדם שנמצאת יחד עם הילד המת, ושהחוקרים קבעו כי באמצעותה נעשה מעשה הרציחה.

אמר החוקר לרבי שמואל: "השופט ישאל אותך אם אתה מכיר את הסכין הזאת, ואתה תענה שמעולם לא ראית אותה".

נענה רבי שמואל והשיב לו: "אבל אני כן מכיר את הסכין. זאת סכין שנלקחה מהמטבח בביתי!".

עורך הדין הסביר לרבי שמואל שהאמת לא חשובה בכלל: "זה לא משנה אם אתה מכיר את הסכין. אתה תגיד שאתה לא מכיר!".

אבל רבי שמואל התעקש: "כלומר, אתה רוצה שאני אשקר? חס וחלילה! אני לא משקר".

עורך הדין איים להתפטר אם רבי שמואל לא מוכן לקבל את ההמלצה שלו, אבל רבי שמואל עמד על שלו. "אני אומר רק את האמת!".

אמת לאמיתה

הגיע יום המשפט, קהל גדול התאסף באולם בית המשפט כדי לראות מקרוב כיצד יפול דבר, הביאו לפני השופט את כל חומר הראיות, הממצאים מהחקירה הונחו על שולחנו והוא שואל את רבי שמואל: "האם אתה רצחת את הילד הנוצרי כדי להשתמש בדמו לאפיית מצות לחג הפסח?". רבי שמואל עונה בשלילה. "לא פגעת באיש!".

השופט שואל אותו, "האם ידוע לך מי כן עשה את המעשה?", ורבי שמואל שוב עונה בשלילה, "לא ולא. אין לי שמץ של מושג".

כעת מתחיל שלב החקירה הצולבת: "אתה מכיר את הסכין הזאת שבאמצעותה בוצע מעשה הרצח?" שואל השופט.

רבי שמואל השיב בחיוב: "כן, הסכין הזאת שייכת לי, היא נלקחה מהמטבח שלי!!!".

השופט נדהם: "אדוני יודע שאתה מפליל את עצמך... נכון? אולי כדאי שתתייעץ עם עורך הדין שלך לפני שאתה משיב לי...". אבל רבי שמואל הסביר לשופט בנחרצות: "עורך הדין ייעץ לי לשקר, אבל אני לא משקר. אני אומר רק את האמת. והאמת היא שהסכין שלי!".

לכאורה העיקר הוא שקיבלנו את התורה.

קבלת תורה, ואף מתן תורה, מתרחשות כל יום

התשובה, מתן תורה היה אירוע חד פעמי, אבל קבלת תורה מתקיימת כל יום ויום, כל אימת שאדם לומד תורה זהו חג קבלת תורה. בעל 'שבט מוסר' אומר יותר מזה... לא רק קבלת-תורה, אלא גם מתן תורה מתחדש כל יום ויום. זו הסיבה שהתורה לא כותבת שחג השבועות הינו יום מתן-תורה, לו היתה כותבת כך, היינו סוברים, שהיה זה אירוע חד פעמי אך האמת היא שכל יום הינו מתן-תורה מחדש, וכל יום הינו קבלת תורה מחדש.

שאלה של 'כיף'!

באחד הימים ארחת בייתי את כיתתו של הרב חיים הורביץ שליט"א, כיתה ה' בתלמוד תורה "תורה ודעת" בכרמיאל. התלמידים באו להיבחן על חלק מ פרק "אלו מציאות" אותו למדו באחרונה. היתה זו שעה של קורת רוח לראות את הילדים הצעירים ששים לענות על השאלות שנשאלו.

אשריך רבי חיים! שזכית להעמיד תלמידים שכאלו!

"את חטאי אני מזכיר", פתחתי בשאלה שאינה הולמת סגנון של רב. וזו שאלתי:

"האם למצוא מציאה זה כיף?"

בזו אחר זו נשלחו האצבעות לעומתי. לומר לי, שיש להן תשובה לשאלה זו.

פתח אחד הילדים ואמר: "בודאי זה כיף". אך הקשיתי לשאול: "הרי בעוד לך זה 'כיף', לאדם שאבד לו החפץ זה ממש לא כיף?" - "אכן" ענה לי הילד החביב "כשאמרת כי שכיף למצוא התכוונתי לומר שכיף למוצא כי הוא יכול עכשיו לקיים מצוה חשובה של השבת אבידה".

שמעתם קוראים נכבדים... מדוע כיף לילד בתלמוד תורה שלנו, כאשר הוא מוצא מציאה. לא משום שהוא מצא דבר ועתה יהיה לו הדבר, לא! על זה כלל וכלל אינו חושב. מהו 'ערך מציאה' לעומת 'ערך השבת אבידה'. הכיף האמיתי הוא לזכות במצוה כל כך חשובה.

נמצאתי למד, שהילדים לא רק שעמדו ב'כור' המבחן של ההלכות, אלא גם ב'כור' המבחן של ההליכות. הידע הוא חשוב ונכבד, בלעדיו כבר אמרו חז"ל בפרקי אבות: "לא עם הארץ חסיד ולא בור ירא חטא" [אבות ב' ה'], אבל לא פחות חשוב להנחיל לילדים שלנו את

האהבה למצוות, את ההבנה שאין לו לאדם בעולמו של הקב"ה רק הכמיהה והרצון לעשות את רצון ה' יתברך, ולהתבשם במצוותיו.

צריך ללמוד תורה, אבל לא די בכך. צריך גם ללמוד לרצות לקיים את התורה ומצוותיה, והלימוד הזה אינו נופל בחשיבותו מהלימוד של עצם לימוד ההלכה.

(מתוך מפיק מרגליות שבועות)

והנה שומע הוא את הילדים פונים לאביהם בקול בוכים, אבא, אבא! מה נאכל בשבת? אין כלום בבית. והאישה מחרה מחזיקה אחריהם "בעלי היקר, כיצד נקבל את השבת? הלא אין לי אפילו המצרכים הבסיסיים ביותר כדי לבשל דבר מה", בוכה היא במר נפש... ואז אומר בעל הבית בנימת התעודדות: "אל יאוש! שמא נזכה לגילוי אליהו כפי שזכינו לפני חודשיים?"

עוד הוא מדבר, והנה דפיקה בדלת. היהודי שלנו עומד שם, מזוודותיו לצידו, כשבפיו אותה בקשה להתארח אף בשבת זו אצלם... איזו הפתעה! בני הבית עטו על 'אליהו הנביא' בשמחה רבה, הכניסו אותו הביתה בכבוד גדול וברכואו בכל הברכות.

שוב עוברת על בני המשפחה שבת מרוממת. לכה שפע לא זכו זה עידן ועידנים. הסעודות נערכו בדיצה, בחדוה ובגיל. והאורח, מנסה שוב לגלות מהיכן 'יפול' אליהו הנביא. אבל, לא דובים ולא יער. אחרי שנסת"מה סעודת מלוה מלכה ולא נראה שום סימן לאליהו, הבין היהודי שגם הפעם 'לא הלך לו'. בצער וביגון עזב את הבקתה וחזר לביתו.

בבוקר השכים לפתחו של רבו. רבינו! אני שבור ורצון! השקעתי כל כך הרבה, ובסוף - שם דבר. לא זכיתי לראות לא אליהו ולא נביא. אמר הרב, על מה אתה מדבר? זכית להרבה יותר. לא רק לראות את אליהו, אלא, להיות אליהו בכבודך בעצמך. זכית להבין שעדיף להיות אליהו מאשר לחוות גילוי בלבד.

נחשוב, לו באמת היתה נקרית לנו ההזדמנות לפגוש את אליהו, ודאי שהדבר מוכיח על מדרגה גבוהה. אבל, מבחינה רוחנית, וכי מפגש זה בלבד יכול לקדם את האדם למהשהו? וכי יזכה לחלק גדול יותר בעולם הבא רק מחמת שזכה לראותו?

עלינו לחתור להיות אליהו. לזכות לכך שנצטייר בעיני הבריות כאליהו, על ידי התנהלות בקדושה ובטהרה, על ידי אהבת תורה וקיום מצוות, על ידי מידות טובות ומעשים טובים.

מדוע לא כתוב שמתן תורה

התרחש בחג השבועות

עומדים אנו ימים ספורים לפני חג השבועות. ה'שבט מוסר' שואל, מדוע לא כתוב בתורה שמעמד מתן תורה התרחש בחג השבועות? אנו יודעים זאת על פי המסורת, אבל הדבר אינו כתוב בפירוש. התורה כותבת שבחג השבועות מביאים את שתי הלחם, קרבנות, אבל אין רמז לאירוע המרכזי - מתן תורה.

ה'כלי יקר' כבר הקדים את ה'שבט מוסר' בשאלה זו.

אגב, ישנו עוד מועד אודותיו 'העיקר חסר מן הספר' - יום הדין - ראש השנה. בתורה לא מוזכר כלל ענין יום הדין. ראש השנה נקרא רק "יום תרועה", או "זכרון תרועה".

עוד שואלים, מדוע החג מכונה 'מתן תורה' ולא 'קבלת תורה'?

רוצים לקבל את 'ליקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? [שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il](mailto:dirshu@dirshu.co.il)

**סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה'**

- ◆ **מה הקשר בין תוכן הקדיש לכל הפסוקים שבתורה?**
- ◆ **איזו מצוה דאורייתא מקיימים בסדר אמירת 'שיר של יום'?**
- ◆ **מתי בדיוק אומרים את תפילת 'בריך שמייה'?**

אמירת קדיש ותפילה לעילוי נשמה

• נהגו שהיתומים שיש להם 'חיוב' לומר קדיש אומרים את הקדיש שלאחר עלינו, ולכן נקרא שמו 'קדיש יתום'. ואם אין בין המתפללים יתום שהוא 'חיוב' - יאמר את הקדיש יתום אחר.

• יש תועלת באמירת קדיש לעילוי נשמת ההורים - לעולם, אך בעיקר בשנה הראשונה. וכן יש תועלת מכל דבר שבקדושה שיאמר הבן; והתועלת הגדולה ביותר היא בכך שמשמש כש"ץ.

• חובת אמירת קדיש היא מסיום הקבורה והלאה, בדרגת חשיבות לפי הזמנים הנ"ל; אולם, טוב לומר קדיש גם לפני הקבורה, וכגון שנפטר בשבת ואין לבן דין 'אונן'.

• הבן מפסיק לומר קדיש ולשמש כש"ץ לעילוי נשמת אביו ואמו בסיום אחד עשר חודש לקבורה. ויש שכתב שמותר לשמש כש"ץ בחודש השנים עשר.

• כשאין בן שיאמר קדיש עבור נשמת הנפטר, יאמרו קרובים אחרים בסדר העדיפות דלהלן: בן הבן, בן הבת, אב, אח או קרוב אחר. ואם אין מי שיאמר קדיש, ניתן לשכור אדם זר לשם כך.

• נהגו ישראל לומר קדיש לאחר אמירת פסוקים, וטעם הדבר משום שבכל אות ותיבה שבמקרא מובלע שם המפורש, ונאות לומר לאחריהם קדיש, שבו מגדילים ומקדשים ומברכים את שם ה'.

• בשבת וביום טוב אין האבל משמש כש"ץ. ובביאור הלכה כתב שבכל יום שאין אומרים 'למנצח', למעט ערב יום כיפור, אין האבל משמש כש"ץ; ובנוגע למנחה וערבית בימים אלו ישנן דעות שונות.

• כאשר יש בבית הכנסת שני אבלים שיש להם 'חיוב' לשמש כש"ץ - ישנם דיני קדימה שונים המבוארים בפוסקים, בהתאם

לדרגת החיוב.

האמירות השונות בסיום התפילה

• מנהג רוב ישראל בזמננו לומר לאחר חזרת הש"ץ בשחרית ובמנחה - לפני 'תחנון' - וידוי ו'שלוש עשרה מידות'; ויש שנוהגים לאומרם רק בשני ובחמישי, לפני 'הוא רחום'; ויש שאין אומרים כלל.

• מנהג ישראל מקדמת דנא לומר 'עלינו לשבח' לאחר התפילה; והנמצא בבית הכנסת בשעה שהציבור אומרים עלינו, צריך לאומרו עמהם.

• נוהגים לומר לפני אמירת 'שיר של יום': "היום יום פלוני בשבת...", "כדי לקיים בכך מצות "זכור את יום השבת לקדשו", שפירושה - לזכור את יום השבת בכל הימים.

• מנהג ישראל לומר פעמיים בכל יום את הברייתא של 'פיטום הקטורת': בשחרית לאחר התפילה, ובסמוך לתפילת מנחה; ועל פי הקבלה - יש לאומרה גם לפני תפילת שחרית.

הוצאת ספר התורה והגבהתו

• נהגו ישראל לומר בעת הוצאת ספר התורה את תפילת 'בריך שמייה'. יש אומרים שצריך לומר את התפילה לאחר הוצאת ספר התורה מהארון, ויש אומרים שצריך לאומרה לפני הוצאת הספר.

• בעת ההגבהת חובה על כל הנוכחים בבית הכנסת לעמוד, ומצווה הן על האנשים והן על הנשים - לראות את הכתב ולכרוע, ולומר "וזאת התורה...", כנהוג. וחמורה היא חובת ההגבהה, עד כדי שהרמב"ן מפרש 'על דרך אגדה' שהכתוב "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת" נסוב "על החזן שאינו מקים ספר תורה להראות פניו כתיבתו לכל".

חֲמֵדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ

הרבנית סיפרה לי כי בליל ש"ק רבינו התעורר באמצע הלילה, ואמר לה כי חלם שלא סגרו את המים של חול [וממילא לא פתחו את הדוד של שבת]

הגאון רבי אליהו מן שליט"א בשיחה עם מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל

וכאשר חזר וסגר את הדלת נחנקה האש.

אמרת: סיפר לי ר' דן אונגריר שר הוא קרובו של ר' יעקב הלפרין ושאלו פעם אחת: "הרי אתה חסיד צ'ורטקוב, איך נהיית כל כך דבוק בחזון איש?" ענהו ר' יעקב משום מעשה שהיה, שפעם אחת הוא הביא את החזון איש לצפת במכונית שלו, והחזו"א בדק את העירוב וראה שלא בסדר. "הוא לא הודיע לרב כדי לא לפגוע בו, אלא הלכנו שנינו עם פטיש וכלים ותיקנו את העירוב ומאז דבקתי בו..." שאלתי: ידי"נ נקלע למצב קשה בעסקים, מה זכות יעשה, והוא בעל צדקה עצום?

■ שיתן לגנרטור של שבת בקרית ספר

כמה יתן?

■ זה הוא יחליט כמה שיתן...

חשון תשע"ג. בשכונת רמת אלחנן הודיעו כי אין גנרטור בשבת זו, ויהודי יר"ש שואל, שכיון שיש לו אקווריום עם דגים ואם לא ישתמש בחשמל הם ימותו, כיצד ינהג?

■ הראה רבינו שבספר הזכרונות שלו [שכתב לעצמו מזכרונות מה ששמע מהחזו"א] כתוב בשם החזו"א, שמשום כבוד הבריות התיר להוריד מים של בית הכסא, ואולי זה דומה לזה, אבל אינני רוצה לפסוק הלכה למעשה, שישאל את רבי אהרן לייב. הוא שאל את מרן הגרא"ל ואמר שאסור.

עד כמה נחשב 'הוצאות שבת ויו"ט' למאור ולקירור, שהקב"ה משלמן?

ש"ק שמות כ"א טבת תשס"ו. פלוני שואל אם יחבר את המזגן לגנרטור שבת יעלה לו כל חודש 700 ₪ וזה הרבה כסף. המדובר באברך שכמעט זה הסכום מה שמקבל בכלל, מאידך הרי אמרו חוץ מהוצאות שבת ויום טוב?

■ אם כוונתו לשבת [לכבוד שבת] יחבר הגנרטור למזגן.

(מתוך הספר כל משאלותיך)

א' תזריע כ"ה ניסן תשנ"ו. הרבנית סיפרה לי כי בליל ש"ק רבינו התעורר באמצע הלילה, ואמר לה כי חלם שלא סגרו את המים של חול [וממילא לא פתחו את הדוד של שבת] ושבעקבות כך היה ויכוח היכן יאכלו את סעודת שבת, ומהוויכוח הוא התעורר, ושאל אותה האם סגרה המים. ואכן, באמת שכחה לסגור את המים, כי תמיד כאשר הרבנית ממלאת את הדלי לנט"י של סעודת הלילה, כיון שרבינו נוטל את ידיו בחדר שסועד, בשעה זו היא מבחינה ובוחנת האם הזרם קלוש ויודעת שהם המים של הדוד, ובאותו ערב שבת הנכדה מילאה את הדלי. וממילא לא הבחינה בדבר. ע"כ שמעתי מפי הרבנית.

■ אמר לי רבינו: בזמן שאבא היה חי איתנו, רוב התושבים ברחוב רשב"ם לא השתמשו בחשמל לא כשר, וכן היה ברחוב בו התגורר החזון איש בחייו. אבא לא אמר אף פעם מילה על כך, אבל ההשפעה היתה ממילא. אגב, אבא ז"ל אמר, כי יש ג' משפחות שהתגוררו ברחוב רשב"ם, שבגלל שהתגוררו כאן הצליחו עם הילדים [רבינו מנה את שמותם]. המשיך רבינו: בשעתו בקום המדינה היו עושים פעולות ומקרבים רחוקים, ולהחזו"א היה מאד נחת רוח מכך ועודד את זה, פעם אחת בא אחד שאני מכיר, ואמר כי עושה פעילות העושה פירות, והחזו"א מאד נהנה, אבל כיון שאמר שזה מפריעו בלימוד, אמר לו החזו"א שיפסיק עם זה, כי ההשפעה של זה שלומד היא הרבה יותר!

רבינו אמר: ר' בינוש פינקל סיפר פעם, שהרי החזו"א החמיר לקרוא לאור הנר גם בלאמפ, ור' בינוש ידע מדעתו זו אך לא החמיר, והנה בליל שבת למד לאור הלאמפ והתחיל אור הלאמפ לרדת למטה למטה עד שלא יכול היה ללמוד, והלך ברחוב להתאווור קצת, וחזר וראה שהלאמפ דולק טוב, ושוב למד והתחיל הלאמפ לירד מטה מטה ושוב לא יכול היה ללמוד, ובא להחזו"א ושאלו וכי יש לו עסק עם רוחין ושדיין... אבל בסוף התברר שהלאמפ במקום סגור והאש נחנקת, ולכן כאשר הלך ועזב והדלת היתה פתוחה נדלקה האבוקה,

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה